

Anty Heretik, sr.

Kaleidoskop
a
Ostatné haiku
2021-22

Anty Heretik, sr.

Kaleidoskop
a
Ostatné haiku
2021-22

Kaleidoskop

Netreba brázdu,
stačí len stopa v piesku,
kým príde príliv.

Pôvodne som chcel toto leto začať písať knihu o smrti. Mojej manželke Andrei sa ten nápad vôbec nepáčil. Vravela, že je to predčasné. Pritom sama prišla k záveru, že v mojom veku by smrť vôbec nebola predčasná. O dva týždne budem mať sedemdesiatdva... Môj otec i starý otec zomreli, keď mali šesťdesiatosem... Viem, že ide viac o písanie, než o tému. Chcem tým potlačiť noogénnu neurózu, unikajúci pocit zmyslu zvyšku života. Na univerzite som skončil. Som emeritný profesor, čo je elegantný spôsob ako poslať starnúcich učiteľov do riti. Ešte trochu prednášam, ešte mám zopár klientov v terapii, ešte občas napíšem znalecký posudok. Mám však neodbytný pocit, urobiť niečo navyše, niečo tak nepraktické, neužitočné, ako keď napíšem haiku. Napadá ma zmes spomienok z detstva a aktuálnych zážitkov, mohli by ísť opačným smerom a zbehnúť sa možno niekde v mojom strednom veku. Niečo ako hračka z dávnych čias – kaleidoskop. Vždy keď ste pootočili obrubou na kukátku, zmenil sa obraz na okraji, ale stred ostával rovnaký...

+++

Každého klienta v psychoterapii sa pýtam na jeho najranejšiu spomienku z detstva. Teraz sa mi vrátila tá moja. Sedím na zemi, pod okopaným kuchynským stolom. Otec a mama sa rozprávajú. Otec zaujato rieši nejaké vzťahy v ich ústave, nerozumiem o čom sa rozpráva. Mama má nohy položené vzorne na zemi, snaživo počúva. Otcov hlas je vzrušený, nervózne pokopáva nohou. Má obuté kožené papuče. Cítim dodnes trpkú vôňu tej kože. Cítim sa sám, prehliadaný. Zrazu mám silnú chuť zahryznúť sa do

tej papuče. Spomienke chýba koniec...Asi sa podávala večera. Asi sa podávali párky. Nepoučiteľný otec si rozlomil párok a masťou vodou poffkal kravatu. Za zdesených výkrikov matky si rozotieral flaky na kravate kuchynskou handrou.

+++

Včera sme boli s Andreu a Mariánom L. na festivale Pohoda. Cestovali sme našim autom, Andrea šoférovala. Cesta fajn ubiehala, Marián je výborný rozprávač, má množstvo historiek z novinárskej práce a úžasný prehľad o domácej politickej scéne. Nad letiskom, kde sa festival koná, sa prevaľovali mraky, keď však vyšlo slnko bolo neznesiteľne horúco. Tráva pod otvoreným šapitó, kde sme mali mať diskusiu o narcizme, sa plnila. Bol som prekvapený účasťou, myslel som, že väčšina účastníkov bude doobeda ešte vyspávať včerajšiu opicu. Čakáme na začiatok diskusie. Prichádza moderátor, tvári sa tajomne, odmieta povedať, aké otázky na nás nachystal. Andrea znervózne ešte viac, ideme sa prejsť. Stretieme kolegu Jozefa H., vypočujeme si jeho názory na tému narcizmus a politika. Obecenstvo bolo veľmi prajné, Andrea zožala potlesk na otvorenej scéne pohotovou reakciou na moderátorove úvahy o manželstvách narcistických politikov. Konštatovala, že „manželky nemôžu za narcizmus ich partnerov“. Marián reaguje veľmi plynulo a vtipne. Za seba som mal pocit, že vyťahujem naučené frázy. Opäť som sa cítil ako džuboks po vhození mince a stlačení 4F. Potom chodíme po areáli, názvy skupín mi nič nehovoria, hudba je ohlušujúca. Závidím mladým tridsiatnikom ich odviazanosť. Bolí ma z chodenia koleno, poteší ma posedenie pri kebabe a studenom pive. Snáď som tam nebol najstarší človek. Bol to dobrý deň.

+++

Začína mi blbnúť klávesnica na notebooku. Písmená k, i, á nereagujú, akoby časť počítača utrpela mozgovú príhodu. Musím tie klapky silno stimulovať, alebo dlho tlačiť a po chvíli sa s veľkou rýchlosťou zaplní celý riadok jedným písmenom. S Vladom N. sme na to mali rčenie „kurva Gates!“ A možno je to znamenie, že som sa nepustil do správnej témy. Navyše práve čítam druhý diel Knausgardovej knihy Môj boj. A to je nakladačka pre každého, kto sa pokúša písať, navyše niečo ako autobiografiu. Ten jeho zmysel pre detaily, popis každodennosti, krutá poctivosť pri hodnotení vlastných myšlienok a správania blízkych. Knihu som dočítal na rybačke na severe Nórska. Mal som pocit, že autora trochu lepšie chápem. Fjordy sú krásne, ľudoprázdne, more ešte stále plné rýb. Takmer stále pršalo, v noci bol len mierny súmrak. Neviem si predstaviť, ako sa dá prežiť polárna noc.

+++

Bol som mestské dieťa. Nemal som starých rodičov, ani žiadnych príbuzných na dedine, ako moji vrstovníci. Pred domom bol park, kde sme hrávali celé poobedia futbal, brámkami boli medzere medzi topolmi. Osobitné čaro však pre nás mal zadný dvor, mali sme totiž zakázané sa tam hrať. Dvor bol plný koxu, ktorým sa kúrilo v kotolni domu. Na tých kopách koxu a múroch oddeľujúcich susedné dvory sme sa naháňali. Rozzurovali sme tým domovníkov. Vždy sa, v prízemnom byte nášho domu, striedali psychopatickí výbušní domovníci. Cítili triednu nenávisť k jeho obyvateľom domu a ich hlučným deťom. Pamätám si mená niektorých z nich - Sidó, Gábriš. Hádzali po nás kox, aby nás z dvora dostali. Raz som na úteku pred Sidóom, mal som vtedy asi šesť rokov, bežal po úzkom múre, stúpil vedľa a spadol. Bol som na gyps na zlomenej ruke dosť pyšný, kamaráti ma po ňom poklopkávali.

+++

Mám rád steny tapetované knihami. Také boli v rodičovskom byte, aj v bytoch, v ktorých som žil potom. Vekom si čoraz viac uvedomujem, že to najpodstatnejšie, čo som si odniesol zo školy, je schopnosť čítať. Vedomosti mám útržkovité, nesystematické, poznačené ideologicky deformovaným školstvom. Čítanie je však proces, v ktorom sa strácam, zažívam flow, čítam rýchlo, rýchlo prečítané zabúdam. Bez ohľadu, či to boli Verneovky, Odysea kapitána Blooda, Dobrodružstvá kapitána Korkorána v detstve, alebo dramaticky „vážna“ literatúra (Nietzsche, Lautremont) v puberte. V posledných rokoch je pre mňa ideálom dovolenky sedieť pri mori a čítať. Vždy trpnem, či mám na celý čas dosť kníh. Na jednej dovolenke som tak hlboko klesol, že po vyčerpaní svojich zásob som si od dámy zo susednej izby požičal knihu od Steelovej. Keby ma tak nejaký môj známy pristihol ako čítam na pláži červenú knižnicu ! Som knihožrút, čítam rýchlo a nepozorne. Čítanie je pre mňa až fyziologické, bez čítania nedokážem splniť ani základnú potrebu na záchode.

+ + +

Neviem s dojatím spomínať na svoje školské roky (ešte horšie to mám s vojenčinou). Pár krokov od nášho domu bola veľká secesná budova školy, postavená na začiatku 20. storočia. Chodil som do nej, lebo bola najbližšie. Uprostred päťdesiatych rokov neboli rodičia vystavení dileme, či dať svoje dieťa do štátnej, alebo súkromnej anglickej školy. No predsa, pri porovnaní s unifikovanými panelovými školami socializmu, mala tá naša isté „harypotterovské čaro“. Široké kamenné schodište, amfiteátrové učebne v rohu budovy, (do podzemia učebne sa dalo skryť). Obrovská povala, na ktorej sme pri jednej brigáde objavili busty a obrazy bývalých prezidentov (svorne tam zapadali prachom Masaryk, Tiso, Gottwald..). Jeden rok sme mali triedu v zoológickom kabinete plnom vitrín s vypchatými zvieratami. Občas sme ich cez prestávku vybrali a posadili do lavíc, rozhodne

to školu tú poľudštilo. Učiteľský zbor bol tiež panoptikum – od ustráchaných neurotičiek po rýchlené robotnícke kádre. Jeden z nich premenil svoju triedu na partizánsky oddiel a občas pochodovali cez veľkú prestávku po chodbe v dobových uniformách a s drevenými zbraňami. Nikdy mi nenapadlo, že raz budem učiť...

+++

Občas sa podozrievam zo snobizmu. Týka sa to najmä výkonu domácich remeselných prác. Včera ma priviedla na pokraj zúfalstva uvoľnená záchodová doska. Predstava, že si budem musieť ľahnúť na zem s hasákom a po polhodine zistiť, že nechápem ako fungujú pánty dekla, ma priviedla na pokraj zúfalstva. Andrea to za päť minút opravila. Pekná hanba, chápem, že túži po hodinovom manželovi. Stále sa vyhováram, že som sa to nemal v rodine od koho naučiť. Starý otec Matej bol vyučený zámočník, ale tak nešikovný, že sa musel dať na politiku. Robil potom väčšinu života železničiarkeho odborára. Môj otec nedokázal zabiť klinec do steny, bez toho, aby ho nezohol, alebo sa nekľopol po prstoch. Pravdou však je, že chýbajúce zručnosti niekedy nahradil tvorivosťou. Pretrhnuté plynové lanko na embéčke vyriešil tak, že kapesníkom priviazal v motore klapku na vysoké obrátky a s revúcim autom došiel do servisu. Tiež mám rád také tvorivé riešenia, odpadnutá kachlička sa naspäť na stenu najlepšie prilepí slivkovým lekvárom. Bol som vždy dobrý v zemných prácach - krompáč a lopata. Úctu ľudí z Drábska som získal až keď som sám za týždeň vykopal v tej kamenistej zemi veľkú jamu na septic.

+++

Od detstva ma fascinovalo násilie. Báľ som sa ho a priťahovalo ma. Postavenie v rovesníckej skupine, sa často riešilo bitkami. Chuligánska banda z nášho parku sa chodila skupinovo biť s

bandami z Hajzlbaru, či Podhradia. Po návrate z bitky bojovníci fajčili v rohu parku, utierali si krv z rozbitých úst a rozprávali hrdinské historky. My, chlapi z lepších rodín, sme ich v úctivej vzdialenosti počúvali. V kinách neboli akčné filmy, ale sovietskymi vojnovými filmami, ktorými nás krmili, tiekli potoky krvi a hrdinsky sa umieralo. Mnohé bojové scény sme si potom prehrávali a opakovane umierali zasiahnutí salvou nemeckého guľometu. Samozrejme, že „z posledných síl“, sme sa ešte snažili pozabíjať, čo najviac nepriateľov. Asi sa tieto zážitky podpísali na tom, že som sa ako psychológ značnú časť svojej kariéry zaoberal agresivitou, teda hlavne tou kriminálnou.

+ + +

Práve mi telefonovala z auta Andrea, rozčúlená zo stavu zdravotníctva, z toho ako s ňou zaobchádzala sestrička. Najprv ju preverila, či je naozaj „doktorka“, potom či je ale „doktorka medicíny“, aby jej vzápätí oznámila, že jej doktorka tam už nie je a mala dôjsť skôr. Andrea so mnou vždy bojuje, aby ma dostala na nejaké vyšetrenie, pod zámienkou preventívnej kontroly. Čuduje sa mi, prečo sa tak bránim. Ak sa dá, tak svoje symptómy zatajujem a snažím sa ich prekonať po svojom, podľa hesla „viróza a erekcia sa dajú rozchodiť“. Práve však končím už druhý covid a ten sa spočiatku ťažšie rozchádzal, ale nakoniec som ho autosugestívne zmákol. Otca asi podobný postoj k vlastnému zdraviu stál pár rokov života. Už ako starší muž tajne striasol teplomer, aby ho mama pustila s partiou na futbal do Trnavy. Poslednú cigaretu vyfajčil pár hodín pred smrťou.

+ + +

Roky strávené prácou v zdravotníctve pritom patrili k tým najlepším v mojom živote. Viem, že je to spomienkový optimizmus, lebo som bol proste mladý. Stále si však myslím,

že psychiatrická klinika, kde som nastúpil pracovať v poslednom ročníku psychológie, bola ostrovom pozitívnej deviácie. Môj prvý pracovný dekrét znel na funkciu „sanitár pre zvlášť náročné práce“. Na klinike som potom strávil pätnásť rokov, bola „ostrovom pozitívnej deviácie“. Najmä v tom blbom normalizačnom období na začiatku sedemdesiatych rokov. Nie, že by klinika nemala vlastnú stranícku skupinu a nemali sme každých pár rokov previerky. Niežeby tam nepracovali vrstovníci, ktorí pochopili, že kariéra ide len cez vstup do strany. Ale boli tam aj ľudia, ktorým kandidátku nikto ani neponúkal, lebo bolo jasné, že sa na to nehodia. A tak sme mohli vždy po oficiálnych schôdzach na inšpekčnej izbe rozprávať politické vtipy a usierať si z doby. Tie inšpekčné žúry bývali veľmi bujaré, radi sme oslavovali. Jubilantom sme vždy s mojím priateľom Vladom N. bežali kúpiť do antikvariátu cez ulicu nejakú pikošku napr. Lajčiakove budovateľské verše, Maliarikovo kozmologické dielo, alebo Kim-Ir-senov spis o princípoch čučche. Na druhý deň sme sa museli hojiť v Metropolke. Čašníik, ktorý svojich štangastov poznal, nás vítal „a páni doktori sa prišli liečiť, to bude bromkofeínová zmes“ (pivo a káva).

+++

Teraz mi napadlo, kto by mohol mať záujem tieto moje spomienky čítať. Manželka Andrea, synovia Anty a Tomáš, sestra Kata? Andreu budú moje nápady, „písacky“ (taký dobrý názov, ale Tatarka ma predbehol, rovnako ako Leary so Zábleskami pamäti), asi rozčuľovať. Nájde v nich moju povrchnosť („šikmosť“) a zľahčovanie udalostí a vzťahov, čo u mňa neznáša. Starší syn Anty to, s láskavosťou jemu vlastnou, prečíta a bude hľadať rozdiely medzi mojou a jeho kariérou klinického psychológa. Pochybujem, že by mladší syn Tomáš mal trpezlivosť to čítať. Radšej so mnou ide na ryby, hoci tam je jeho trpezlivosť mimoriadne skúšaná (zle vidím, neviem ani naviazať

háčik a zvesiť prípadné pstruhové úlovky). Staršia sestra Kata nekriticky prijíma moje knihy, ale asi sa bude miestami čudovať, či sme vyrastali v rovnakej rodine. Napadlo mi aj pár kamarátov, ale asi budem hanbiť im to ponúknuť.

+++

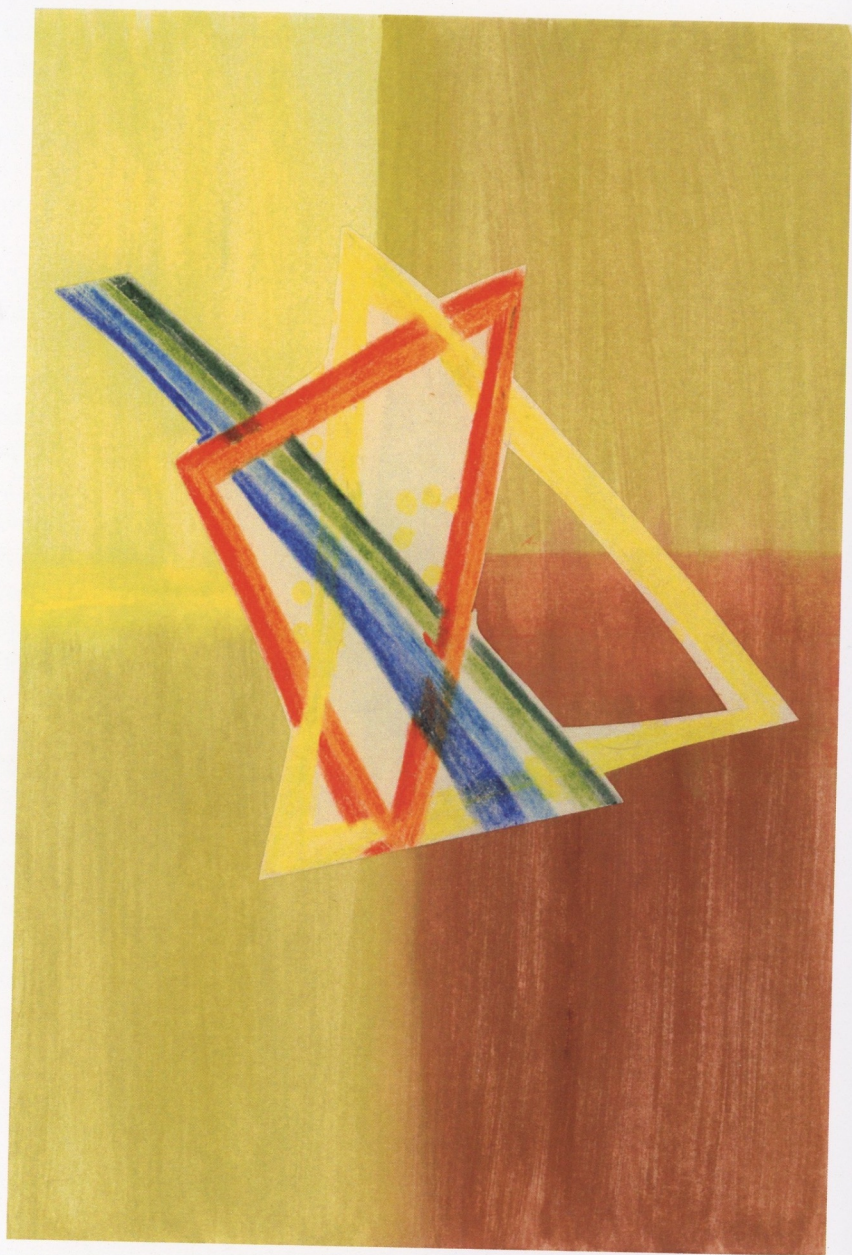
Zo záhadných dôvodov a mechanizmom asociativity sa mi vrátili spomienky na zbery. Socializmus vždy kompenzoval svoje hospodárske problémy zbermi. Zbierala sa mandelínka zemiaková (chrobáky, ktoré na nás poslali americkí imperialisti). Jeden rok sa zbierali chrústy. To sme ako chlapci robili veľmi usilovne, lebo sa rozchýrilo, že kto odovzdá sto chrústov vyhrá koženú futbalovú loptu „trojpásku“. Každý rok sa organizovane zbieralo železo. Každá trieda mala tabuľkou označenú kopy na školskom dvore. Budilo to veľkú rivalitu, železné predmety sa kradli z pivníc domov a triedy si navzájom kradli šrot zo svojich kôp (kto nekradne, okráda vlastnú triedu). Na vojenčine nás poslali vyťahovať zo zablatenej zeme zemiaky. Borili sme sa až po kolená a nachádzali viac myši ako zemiakov. Zberateľstvo malo aj podivuhodné vývoje aj v našom dospelom veku. Môj priateľ Miro A. si privyrábal k mizernému platu vysokoškolského učiteľa zbieraním železa. Občas ma zobral so sebou a vozil po rôznych náleziskách v meste, kde sme nakladali železo do jeho príviesného vozíka. Ak sa to dialo v blízkosti internátov, museli sme dávať pozor, aby v špinavých bezdomovcoch okoloidúci študenti (a študentky) nespoznali svojich učiteľov. Za doobeda sme zarobili dosť peňazí, aby sme nakúpili krkovičku a pivo na žúr pre kamarátov v našej záhrade na Kolibe...

+++

Narodil som sa päť rokov po druhej svetovej vojne. Počas môjho detstva nám ju pripomínali stále, najmä pri výročiach

oslobodenia, povstania. Na besedy po školách chodili odbojáři a partizáni. Tajne sme sa smiali na ich historkách („pod Rosutcom som dostal guľku medzi lopatky...alebo lopatkou po guľách!?“). Bežala však studená vojna, mali sme cvičenia civilnej obrany, v dome protiatómový kryt. Komunisti nás strašili atómovou vojnou, americkými imperialistami. V r. 1968 však sem vtrhli ruskí okupanti. Od tých čias som aj ja pokladal Sovietsky zväz za ríšu zla, najmä pre jej ideológiu. História posledných rokov však ukázala, že nebezpečím pre svet je ruský imperializmus. Moje predsudky voči všetkému ruskému sa ukázali ako oprávnené. Ani Čajkovskij, ani Tolstoj, ani ruský balet, nevyvážia tú dobyvačnú ideológiu („kam vkročí noha ruského vojaka...“). Bol som v Rusku len raz v r. 1986 na exkurzii so študentmi. Moskva na mňa pôsobila neprívetivo, nepriateľsky, Leningrad ako ošarpaná kópia talianskej renesancie. Obchody boli poloprázdne, slušné jedlo ťažko dostupné a všetci Rusi proklamovali hrdosť na svoju vlasť. V tomto roku napadlo Rusko Ukrajinu. Krajina na čele s agentom KGB používa sfaľšovanú históriu ako argument na bombardovanie, zabíjanie civilistov, útoky na školy a nemocnice. A v Moskve v Boľšom teatre beží nekonečné Labutie jazero. A najhoršie pre mňa je, že tretina mojich krajanov, pokladá ruskú vojnu za oprávnenú. Akoby sa tu plazili tieň ľudových milicionárov, ktorí nás bili v r. 1969...

+++

Neznášam upratovanie knižníc a bojujem proti vyhodeniu akejkoľvek knihy, aj keď je jasné, že ju už nikdy neotvorím. Rovnako triedenie papierov, nepotrebných konceptov, poznámok ku knihám a článkom. Raz si moja mama pozvala svoje kamarátky, všetko vdovy po profesoroch, na ríbezľové víno do záhrady na Devíne. Vypili si, dobre sa bavili a strašne nahlas sa smiali. Po chvíli som sa pri nich zastavil a spýtal, na čom sa tak dobre bavia. Smiali sa na tom, ako po smrti svojich

manželov, likvidovali ich písomnosti. Jedna ich hádzala z okna činžiaku do kontajnera, ďalšia si zavolala mužovho kolegu a dala papiere „odtiaľ - potiaľ“ odniesť, ekologická vdova ich postupne nosila do zberu. Komické však bolo, za ako cenný považovali ten papier ich manželia a ako to potom celé zrazu stratilo hodnotu. Dlhú som zbieral odvahu začať s tým v mojej pracovni na univerzite. Nakoniec som naplnil 23 plastových vriec čiernej farby, ako futrále na mŕtvolu. Staré znalecké posudky, protokoly z rôznych výskumov, ručné poznámky k prednáškam, keď sa ešte prednášalo pri tabuliach s kriedou. Bol to dosť existenciálny zážitok. Prázdne skrine teraz čakajú, kedy ich začne zaplňovať môj syn. A možno už nie, možno už papiere zaniknú...

+++

Môjho starého otca Antona som nepoznal, zomrel keď som mal necelý rok. Vraj sa môjmu narodeniu tešil, rod bol zachovaný. Ešte ma stihol dať pokrstiť v Modrom kostolíku a zomrel. Na fotografiách pôsobí veľmi patriarchálne, mohutný fúzatý muž v klobúku a so špacírkou. Bol verejný notár, katolík, ľudák. Na rodnej Orave sa nepresadil, v Kubíne to mal vyárendované Országh (Hviezdoslav). Odišiel a pokúsil sa o politickú kariéru, ale prehral voľby o starostu Trenčína. Údajne mu potom jeho spolustraníci Hlinka vybavili notárstvo v Rožňave, kde strávil väčšinu kariéry. Tvorili tam spolu s miestnym farárom a lekárom miestnu elitu. Každú nedeľu hrávali v kaviarni preferans. Niekedy (to tvrdil môj krstný otec Valuš), skončili večer v miestnom nevestinci u pani Gizely. Starý otec, totiž skoro ovdovel, jeho žena Vilma umrela veľmi mladá a nechala ho s tromi deťmi. Na tuberkulózu zomrel aj jeho syn Anton. Potreboval sa utešiť... Po obsadení juhu Slovenska Maďarmi prešiel robiť notára do Senice. Odtiaľ ho tesne pred smrťou, v rámci akcie B, vyhnali komunisti. Do smrti myslím nepochopil, ako sa z jeho syna Štefana, môjho otca, mohol stať ľavičiar, marxista.

+++

Na strednej škole (v tom čase sa nevolali gymnázia, ale SVŠ – stredné všeobecnevzdelávacie školy) som nebol veľmi šťastný. Škola sa hrala na elitnú, výberovú, ale všeobecného vzdelania veľa neposkytla. Latinčinu sme mali asi rok, vyučovanie histórie bolo úbohé, ideologicky pokrútené. Bol som veľmi slabý z matematiky a preto som chodil do tzv. humanitnej triedy, v ktorej bola výrazná prevaha dievčat. Mali sme málo prírodovedných predmetov a o to viac hodín ruštiny. Pre vnútorný odpor voči všetkému sovietskemu som sa z ruštiny toho naučil pozoruhodne málo. Veľa som čítal a mal asi lepší prehľad o literatúre ako moji učitelia. Bol som stále nešťastne zamilovaný do svojich spolužiačok. Napred do Mariany K. a potom do Katy P. (tá ma odnaučila žiarlivosti). Písal som básne a identifikoval som sa ako „prekliaty“, alebo ešte lepšie beatnický básnik. Na škole bola dosť veľká buzerácia, vedenie sa zaoberalo hlavne tým, ako sa obliekame a aké máme účesy. Nesmeli sa nosiť džínsy, dievčatá mali zakázané minisukne. Matematikár, bývalý vojak, nám meral vzdialenosť konca vlasov od goliera košele a pod chvíľou nás vyhnal k holičovi. Riaditeľ školy si raz predvolal otca a kričal „váš syn fajčil na záchode!“ . Na čo sa otec spýtal „a kde majú tí chlapi fajčiť“? Pred maturitou som bol dosť nevyhraný. O psychológii som toho v tom čase veľa nevedel, čítal som Dostojevského, ale nie odborné knihy. Uprednostnil som psychológiu pred odborními ako boli medicína, právo, ekonómia, ktoré by si želali rodičia. Psychológia sa mi zdala taká tajomná...

+++

Môj syn Tomáš je architekt a vášnivý rybár. Má to, záhadnými cestami genetiky, vrodené. Už ako trojročný čeril prútom mláky na ulici a hral sa, že chytá ryby. Nemal to kde vidieť. Jediným rybárom v rodine bol môj krstný otec Valuš a ten žil v Liptovskom Hrádku. Keď Tomáš absolvoval rybársky krúžok a dostal detský lístok, musel ho niekto vozíť k vode. A tak som sa stal

rolu. Vznikla z toho taká „kunderovská“ story. Postupne ma schvaľovali od straníckej skupiny katedry až po mestský výbor strany. Raz si ma však zavolala bledá predsedníčka fakultného výboru strany so slovami „tak to je koniec“. Ukázala mi list z uličnej organizácie KSC. Jej predseda, dôchodca o.i. napísal „že súdruha H. nepoznám, pretože sa nezúčastňuje pouličných brigád a preto ho nemôžem odporučiť za docenta“. Prišlo mi to dosť komické, ale kolegovia boli týmto koncom mojej akademickej kariéry zhrození. Naliehali na mňa, aby som súdruha navštívil, sľúbil mu účasť na brigáde, alebo doniesol fľašu. Tak som asi po dvoch mesiacoch zavolať predsedovi uličnej organizácie. Zdvihla uplakaná žena a povedala, že manžel pred dvomi týždňami zomrel. Ortieľ bol nezmeniteľný. Ale v kalendári bol september 1989...

+++

Mám rád šport, najmä futbal, v minulosti ako hráč, teraz ako divák. Ako chlapec som sa pokúsil aj hrať za žiacky oddiel Slovana. Nemal som asi dosť talentu, ale ani na tréningu nikto neprihral chlapcovi, ktorý nebol z Tehelného pola. Tak som to nechal. Starý otec Matej, ktorý v mladosti hral za FC Vrútky, bol z toho sklamaný. Býval neďaleko štadióna a ako penzista chodil pozeráť na tréningy, od dorastu po mužov. Samozrejme bol na každom ligovom zápase. Bol to veľmi slušný človek, ale učebnicový cholerik. Vždy sa otcovi a mne stratil v obecenstve, aby mohol vulgárne kričať na rozhodcu, prípadne sa pohádať s fanúšikom súpera (najmä Červenej hviezdy, „tých esenbákov“). Raz som ho videl ako po nepremenenej penalte Slovana, hodil svoju čapicu o zem a podupal. Po zápase bol krotký ako baránok, stará mama ho držala dosť nakrátko. V parku som za to hrával futbal do úmoru a prvého zranenia. Hral som futbal skoro až do šesťdesiatky, so stále mladšími spoluhráčmi, až kým mi nezačali odchádzať kolená. Ešte ďalších päť rokov som behal,

rybárom. Tomáš bol schopný sám vstať o štvrtej ráno a vrzgať na parketoch pri mojej posteli. Kým som nevstal a nevyrazili sme k vode. Jeho hobby hraničilo s ichtyológiou. V siedmej triede ZŠ napísal školskú vedeckú prácu „Ryby jazera Kalná“, založenú na empirickom výskume. Nemám v sebe tú jeho vášeň, ale priznávam, že ma to chytilo. Stáť s udicou na sútoku Moravy a Dunaja, brodiť sa po pás ponorený vo Váhu, či Zázrivke, má osobité čaro. Má to niečo spoločné s psychoterapiou. Vidíme len hladinu, ale tušíme tajomstvá, ktoré sa v hlbine skrývajú. A tak trpezlivo nahadzujeme návnady a veríme v objavenie niečoho veľkého. Apropos trpezlivosť. Tá Tomášova je ťažko skúšaná pri našich spoločných rybačkách. Nevidím na naviazanie háčika, ak náhodou niečo chytím, Tomáš vie pstruha šetrne zvesiť a pustiť. Áno je rigoróznym zástancom hnutia „chyt' a pusť“. Toto leto ma zobral na rybačku do Nórska s mojim vrstovníkom Janom G. a jeho synom. Počasie v nádherných fjordoch za polárnym kruhom bolo dosť neľútostné, skoro stále pršalo. V deň mojich narodenín sa však objavila dúha a do večera som chytil 23 rýb – tresiek, pollackov, makrelu, mieňa. A potom, že zázraky sa nedejú (aj v psychoterapii)...

+++

Na univerzitu som sa vrátil v r. 1985. Opäť raz nastával odmäk a na „ideologickú“, ako sa sama identifikovala filozofická fakulta, mohli prísť aj nestraníci. Bol som pedagóg amatér, podarilo sa mi nielen vyhnúť absolvovaniu pedagogického minima, ale aj VUML-u (Večernej univerzite marxizmu-leninizmu). Cítil som sa dosť fundovaný na základe predchádzajúcej praxe na klinike a študenti to asi vnímali. Mnohí moji kolegovia, učitelia aplikovaných disciplín, nevideli živého klienta už dlhé roky. Perestrojka pokračovala a tak sa vedenie katedry rozhodlo demonštrovať svoju liberálnosť a navrhnúť mňa – nestraníka – za docenta. Odborné kritériá v tom čase asi nehrali veľkú

aj amatérske závody. Som pyšný na svojich päť účasí na behu Devín – Bratislava. Chodili sme aj na preteky do Rakúska. Teraz mi ostalo len venčenie psa. Niežeby som sa sťažoval, mnoho mojich kamarátov svoje zápasy už dávno dohralo...

+ + +

Ženil som sa veľmi skoro, ako dvadsaťdvaročný študent, rovnako ako väčšina mojich kamarátov. Teda presnejšie, ženili sme sa, keď naše partnerky otehotneli. Prišlo nám to úplne prirodzené. Niektoré manželstvá vydržali dlho, moje s Evou 33 rokov. Neskôr som to sformuloval do floskule „za normalizácie sa nedalo robiť nič, len robiť deti a opravovať chalupy“. A tak sme sa s kamarátmi Milanom V. a Petrom B. pustili do stavby chalupy na Horehroní. Pôvodne to mala byť len rekonštrukcia drevenice prevezenej z lazov. To však bol pre tvorivého architekta ako bol Peter primálo ambiciózny cieľ. Projekt sa vyvíjal priebežne, až z toho vznikol veľký kamenno-drevený dom, ktorý sme nikdy nevládali dokončiť. Bol „víťazstvom architektúry nad zdravým rozumom“ (aj toto rčenie som vymyslel ja!). Ale aby som sa vrátil k deťom, boli sme veľmi intuitívni rodičia, napriek tomu to deti v relatívnom zdraví prežili. Celé leto trávili pri rozostavanej chalupe. Chlapi stavali a pili borovičku. Otrávené manželky sa pokúšali uvariť obed pre celú spoločnosť a miestnych murárov na malom propanbutánovom variči. Raz deti spravili experiment, že tajne odišli do lesa a predstavovali si ako ich budeme hľadať. Keď už pojedli všetky hríby, ktoré našli a nik po nich nepátral, vrátili sa večer hladné domov... A občas tam lialo a lialo. Vtedy som vymyslel básničku, ktorú potom Pedro vyryl do betónového schodu:

„Kde sú tie skurvené hviezdy,
kiežby už vyšli, kiežby,
všade len skurvené mraky,
aký si život? Taký!“

+ + +

Na filozofickej fakulte som zažil v r. 1989 už druhú revolúciu Prvú ako študent, teraz ako učiteľ. Prišiel som v pondelok nič netušiac do školy, aby som viedol seminár z klinickej psychológie. Študenti mi povedali, že sa koná protestné zhromaždenie. Povedal som, že „inter arma silent musae“ (asi som sa vyťahoval) a išiel s nimi do auly. Vstup do nej bol silný zážitok deja vu, okamžite sa mi vrátili spomienky na študentské zhromaždenia a štrajky roku 1968. Hneď bolo jasné, že to nebude protest proti úbohým internátom a zlej strave v menze. Vedenie univerzity sa to snažilo tak manažovať, ale študenti boli čoraz radikálnejší a po pár hodinách ovládli predsednícky stôl a aj atmosféru v sále. Bola to doba veľkej eufórie na námestiach i v škole, dost som si to užíval. Veľa mladých nestraníkov na fakulte nebolo a tak som sa ocitol vo fakultnom VPN (verejnosť proti násiliu). Neskôr som transformáciu filozofickej fakulty zhrnul takto: „z vedeckých komunistov sa stali politológovia, z vedeckých ateistov religionisti a z marxistických filozofiek špecialistky na gender problematiku“. Aj väčšina porevolučných dekanov bola predtým v strane. Zahájil sa aj proces rehabilitácie, ktorý som dostal na katedre psychológie na starosť ja. Tak som musel počúvať kolegov, ako sa navzájom obviňovali, kto komu bránil v publikovaní a akademickom postupe... Ale v rámci rehabilitácie sa mohli vrátiť niektorí učitelia napr. Ivan Š., alebo vyhodení študenti ako Stano F. mohli dokončiť štúdium.

+++

Moja mama Ester (Estika) sa narodila vo Vrútkach. Tam žilo veľmi rozvetvené príbuzenstvo jej rodičov, v každej rodine prarodičov bolo vyše 10 detí. Centrum rodiny bolo v dome, prilepenom na kostol. Keď sa v kostole zvonilo, nedalo sa v dome rozprávať. Väčšina mužov boli železničari, rušňovodiči, opravári. Boli pestrou rakúsko-uhorskou zmesou. Veď starý otec sa volal Beneš a stará mama Rákoczi. V rodine starej mamy sa

pestovali bizarné krstné mená napr. ona sama sa volala Palma. Bola veľmi šikovná krajčírka a obchodníčka v textile. Po nej, zvláštnymi cestami genetiky, zdedila vlohy moja sestra Kata, ktorú ďaleko viac bavila práca v butiku ako ekonomická veda a učenie na vysokej škole. Moja mama bola jednou z posledných klasických manželiek, oddaných manželovi a rodine. Nechodili sme so sestrou do jaslí, ani do škôlky, pracovať mama išla, až keď som mal okolo desať rokov. Estika bola vždy veľmi „repre“ v obliekaní, vystupovaní. Vo výchove, najmä u mňa, sa jej darilo menej. Trvala na tom, aby som chodil na klavír. Pokladal som to za prejav malomeštiactva, nemal som veľmi sluch, ale hlavne som neznášal nekonečné cvičenia. Nedostal som sa ďalej za „Ovčáci, čtveráci“ dvojručne. Chodil som teda poza klavír. Keď to matka zistila, od zlosti predala klavír a rodina si konečne kúpila televízor.

+++

Znalecké posudky robím už vyše 40 rokov. Ku forenznej psychológii ma priviedol prof. Géza D. zakladateľ tejto disciplíny a školiteľ mojej diplomovej práce. Na Psychiatrickej klinike ma k posudkom začali priberať ako znalca ad hoc kolegovia psychiatri Ivan Ž., Juraj F., Edo K., Vlado N. A od r. 1980 som zapísaný v zozname znalcov. Postupne som sa začal zameriavať na páchatelov vražd. Odhadujem, že z mojich vyše tisíc posudkov tvorili vrahovia okolo 250-300. V posledných rokoch robím posudky s Andreou. O agresivite a vrahoch som aj dosť publikoval, napísal mnoho článkov a dve monografie. A napísal som aj knihu spomienok Zlo, ktorá sa zo všetkého, čo som vydal, pochopiteľne najlepšie predávala. S témou vražd a organizovaného zločinu sa spája aj moja masmediálna „sláva“. Je to už asi 20 rokov, čo som komentoval v televízii „Veľké kriminálne prípady Slovenska“ a potom seriál o mafiánoch Súmrak bossov. Tieto seriály stále reprizujú. Tak sa mi stalo, že mi vlekár v Čiernom Balogu nadšene

povedal: „Teba poznám, videl som Ťa v svojom televízore, ty si sa poznal s Černákom“ (neviem či väčší dojem na neho urobila tá televízia, alebo ten mafián). A mám svoj funclub v mäsiarni. Môj mäsiar mi často opakoval: „pozeral som zas ten seriál a potom som nemohol spať!“, alebo „už ho chytili ?“. Predpokladá, že ako znalec naháňam vrahov na úteku. Je to zvláštna doba – učil som tisíce študentov, napísal dosť kníh, liečil stovky klientov, ale na ľudí urobí najväčší dojem zjavenie sa tváre v televízore.

+++

Rok 1968 bol už od jari pre mňa veľmi vzrušujúci, všetci sme sledovali politiku. Cez prestávku sme sa so spolužiakom z vedľajšej triedy Olegom T., rozhodli, že pôjdeme robiť revolúciu do Prahy. Sadli sme na vlak a po príchode sme sa zúčastnili na zhromaždení v „Julde Fulde“ (teda Parku kultúry a oddychu Julia Fučíka). Aby sme pôsobili imidžovo revolučne (ako Che Guevara), kúpili sme si v trafike viržinky. Dosť sme sa nimi natrápili, lebo sme nevedeli, že pred zapálením z nich treba vybrať umelohmotnú slamku. Na pódiu sedela zvláštna zmes ľudí, napríklad Kohout vedľa Husáka. Na druhý deň po našom návrate z Prahy, odstúpil prezident Novotný. Boli sme so sebou veľmi spokojní. 21. august bol skutočne vzrúšo, od rána sme sa motali medzi tankami a nadávali sovietskym vojakom. Bolo to celkom nebezpečné. Okolo obeda som sa rozhodol ísť domov najesť, aby som vládol ďalej demonštrovať. Keď som prišiel za „Šafko“, začala strelba pri univerzite, kde zahynula Košanová. Hlad mi vtedy možno zachránil život... Rodičov moja neposednosť dosť znervózňovala. Preto ich netrápilo, skôr potešilo, keď som im po pár dňoch vyhlásil, že odchádzam s kamarátmi „na Západ“.

+++

Po všetkých skúsenostiach s funkciami a „revolučnými“ zmenami na univerzite v 90-tych rokoch, som sa rozhodol viac sústrediť na písanie. Nielen povinných akademických jázd – výskumných správ, prednášok na konferencie, článkov – ale chcel som písať ozajstné knihy. Opäť sa objavil otcovský archetyp – výsledkom tých jeho rokov strávených v oblakoch dymu a fukaním do písacieho stroja značky Underwood bola ďalšia kniha. V rodine to bola slávnosť a otec vždy nerealisticky čakal vysoký honorár. Ja som začal so skriptami a učebnicou Foreznej psychológie. Tú som potom opakovane prerábala až vo 4. vydaní nabobtnala na viac ako 600 strán. Skúsenosti so znaleckým posudzovaním vrahov som premenil do dvoch monografií o Extrémnej agresii (druhú s Vladom N.). S výskumom epidemiológie depresie, úzkostných stavov, alkoholu a fajčenia na Slovensku začala aj moja publikačná spolupráca nielen s vrstovníkmi Vladom N., Janom P., Lojzom R., ale aj s mojím synom Antym. Tá mi robila veľké potešenie a potom pokračovala v zostavovaní učebnice Klinickej psychológie. Zainteresovali sme do nej 20 ďalších kolegov. Aj táto „bichla“ už vyšla vo dvoch vydaniach vo vydavateľstve kolegu Roberta M. Potom som mal pocit, že mám čisto akademického písania dosť. Vymyslel som si kategóriu marginálnej psychológie. Vznikla tak séria kníh Zlo, Humor, Dobro, Narcizmus a Sny. Posledné dve knihy som napísal s Andreou, ktorá ich aj krásne ilustrovala. V knižnici v pracovni je vyhradená jedna polička len na knihy domácich autorov. Je tam niekoľko kníh od otca a podstatne dlhší rad mojich. Oidipovský komplex môže mať rôzne podoby...

+++

Mám pocit, že v istom slova zmysle prišla pre mňa zamatová revolúcia trochu neskoro. Je pravda, že behom pol roka bol zo mňa (ako zvyknem hovoriť „jakobínsky“) docent a predseda akademického senátu fakulty. Na šesť rokov som sa stal aj

PRES

vedúci katedry. Tam som však narazil na svoje (a nielen svoje) limity. Mal som idealistickú predstavu ako prebudujem katedru na tvorivú, trochu hipisácku komunitu, kde si budú učitelia a študenti tykať, neformálne stretávať, diskutovať, robiť workshopy, hrať divadlo. Vlastnoručne som búral priečku a vynášal šit z podkrovnej miestnosti, aby mohol vzniknúť klub katedry, kde sa to všetko bude odohrávať. Nie všetci študenti boli tomu otvorení a ešte menej kolegov. Podarilo sa mi dostať na katedru niekoľko blízkych ľudí, spomeniem Janu Š., Doru U., Roberta M., Janu P. Neznášal som však neustále schôdzovanie, zasadanie komisií, nespokojnosť svojich kolegov... Preto som bol rád, keď ma na poste vedúceho katedry vystriedal môj rovesník Igor B., ktorý si naopak akademické funkcie vždy užíval. Sklamal som sám seba aj pri cestách do cudziny. Podarilo sa mi ísť párkrát do USA, Británie, Holandska, ale nikde som sa veľmi dobre necítil. Moja angličtina ostala mizerná a nebol som veľmi šikovný pri vybavovaní zahraničných pobytov. Sedenia v predsieňach vyslanectiev ma ponížovali. Pred prvou cestou do USA som mal sen: Rozbehol som sa z vysokej skaly, skočil a zistil, že viem lietať. Bolo to úžasné, robil som lopingy, rôzne figúry... Začal som sa kochať tými výhľadmi na krajinu pod sebou. Zrazu som však zistil, že lietam vo veľkej papundecklovej krabici a tie scenérie sú len kulisy na kartóne“. Zobudil som sa hrozne sklamaný. Bolo úžasné môcť zrazu cestovať, ale často som sa tam cítil ako v tej nakaširovanej krabici...

+++

S väčšinou mojich klientov v psychoterapii, často mužov stredného veku, pracujem na ich vzťahu s otcom. Pri tom často myslím a niekedy pri práci s klientom spomeniem aj ten môj vzťah s otcom. Raz som mal mystický zážitok. Kráčal som z univerzity s aktovkou v ruke navštíviť matku cez park, kde som vyrastal. Zrazu som sa prevtelil do svojho otca, ktorý kráča

podvečer s aktovkou domov a oproti mu vybehne malý chlapec, ktorý tam hral futbal. Pri tom som sa tak snažil nepodobáť otcovi. Predstava akademickej kariéry, kde budem v oblakoch dymu, sedieť obklopený knihami a z nich plodiť ďalšie, sa mi zdala málo atraktívna a vzrušujúca. Ja som ten, ktorý chce robiť so živými ľuďmi a pomáhať. Idolom v detstve bol skôr môj krstný otec Valuš, rybár a poľovník, zabávač, hedonista, dobrodruh, ktorý nedokončil ani mešťianku. A zrazu ako štyridsiatnik kráčam do rodného domu s plnou aktovkou a rozmyšľam o najbližšej knihe...

+++

„Občania ohláste sa! Vykupujeme staré železo, pece, zväračky, batérie, bojler, počítače, staré perie, perie, perie, paplóny, vankúše, staré obrazy, staré šperky... Občania ohláste sa!“ Niekoľkokrát týždenne jazdí po našej štvrti dodávka s megafónom, kde zberač s neopakovateľnou intonáciou, proklamuje svoj text. Často mám chuť vyjsť a nastúpiť do tej dodávky. Miesto toho som sa pustil do písania spomienok. Možno je to praktickejšie. Raz som vyšiel a povedal dvom chlapom v dodávke, že dole v pivnici mám starý kotol na kúrenie uhlím. Vošli, ohodnotili pohľadom, povedali „príliš ťažký“ a odišli. Môj život nebol príliš ťažký, aj tak pochybujem, že by ma zobrali, o výkupe ani nehovoriac...

+++

Emigrácie rokov 1968/69 dosť silne poznačili moju generáciu. Je jasné, že mnoho ľudí stredného veku emigrovalo z čisto ekonomických dôvodov, ale mladí skôr preto, že mohli konečne vyraziť do sveta. Moja matka chodila pravidelne s kamarátkami na kávu do Carltonu. Po chvíli posedenia sa „dievčatá“ rozdelili na dve skupiny. Matky emigrantov ukazovali fotky usmiatej rodín pred bungalom v Kalifornii. Matky menej odvážnych

detí hovorili o tom, ako finančne podporujú ich rodiny a starajú sa o vnúčatá. Nedalo sa rozhodnúť, ktoré sú šťastnejšie. Moja emigrantská anabáza začala vo Viedni. V Stadthalle bol záchytný tábor. Na molitanoch tam ležali celé rodiny a z ďalších ležadiel si vytvárali malé súkromné priestory. Základná téma všetkých rozhovorov bola, ktorá krajina ponúka na emigráciu lepšie podmienky. V noci sme s kamarátmi predávali na križovatkách Kronen Zeitung. Na rukávoch sme mali trikolóry, takže sme slušne zarobili. Po pár dňoch sme nasadli do vlaku Červeného kríža a odišli do Švajčiarska. Správali sa tam k nám prekvapivo ústretovo a otvorene. Ponúkli nám ubytovanie v rodinách i prácu. Po večeroch sa celá slovenská emigrantská komunita stretávala v Casa bare v Zürichu, kde hral jazz Tradicionál z Bratislavy. Bolo tam veselo. „Moja“ švajčiarska rodina, jej hlava bol bývalý olympionik, asi nevidela rada, v akom stave sa vraciam domov. Nakoniec som však neodolal telefonátom môjho politicky naivného otca. Hovoril, že Rusi onedlho odtiahnu, že je rodine za mnou smutno a čaká ma štúdium. Ďalších dvadsať rokov som viedol vnútorný dialóg, či som sa mal vrátiť, alebo nie. Môj najlepší kamarát Marián S., s ktorým som emigroval do Zürichu, výnimočne talentovaný človek, po pár rokoch psychicky ochorel a dnes žije na podpore. Nebol jediný...

+++

Otec zomrel v jeden horúci júnový deň. Už niekoľko dní sa cítil, zle, ale odmietal ísť k lekárovi. V nedeľu večer mi zavolała mama, aby som prišiel, že jeho stav sa zhoršuje. Keď som prišiel domov, už upadal do bezvedomia, umieral. Položil som ho zo stoličky na zem a pokúšal som sa ho, asi veľmi amatérsky, oživovať dýchaním z úst do úst a masážou srdca. Lekár záchranky mu dal ešte injekciu adrenalínu do srdca, ale potom konštatoval smrť. Vypísal úmrtný list a pomohol nám ho odniesť na posteľ v jeho pracovni. Mama bola prekvapivo praktická. Povedala,

že ho umyjeme a oblečíeme doma, aby sme to nenechali na pohrebnú službu. Vybrala oblečenie, váhala nad kravatou, ale už sa nepamätám, ktorú vybrala. Nebola spokojná s jeho výrazom tváre, tak sme mu vložili do úst zubnú protézu. Potom sme pri ňom len sedeli a každý rozmyšľal o tom svojom. Ja, že som sa vlastne nestihol rozlúčiť a povedať mu, ako ma teraz mrzia naše hádky o politike. A ešte som si uvedomil, že sa stávam hlavou rodu, na čo som sa vo svojich tridsiatich troch rokoch necítil pripravený. Otec však vyzeral pokojne, akoby mi dôveroval.

+++

Vždy ma fascinovala, trvá to dodnes, rozdielnosť pováh mojich synov. Mali, predpokladám, rovnakú genetickú výbavu, rovnakú výchovu, vekový odstup troch rokov. Aj keď možno s tým výchovným prístupom to nebolo až tak jasné. Keď sa narodil Anty, vyhlásil som, že ho budem kúpať len ja. Dal som si biely plášť a rúško, dlho testoval teplotu vody a všetci ostatní museli počas kúpania opustiť miestnosť. Mladšieho Tomáša som kúpал bez ochranného odevu, hlavne že voda bola prijateľná. Ak pišľal, že je studená, priliel som teplej. Anty sa ako dieťa hrozne natrápil s chronickými bronchitídami a dodnes má problémy s imunitou. Obaja zdravotne zle znášali jasle a škôlku, tak sme im hľadali opatrovatelky. Boli sme ako rodičia veľmi spokojní s pani Pčolárovou, veľkou tlstou Maďarkou, ktorá dobre varila. Prednedávnom mi však Tomáš hovoril, že málo chodili von, ako tam trpeli nudou a ako odvtedy neznáša operu, ktorá hučala celý deň z rádia. Na rodičovské združenia oboch chlapcov som musel chodiť ja, manželka neznášala učiteľky a kritiku jej detí. Aj ja som často po rodičovskom združení musel ísť s niektorými otcami do Hasiča... Myslím, že Antyho som od štúdia psychológie poctivo odrádzal. Nepomohlo to, asi rozhodla domáca knižnica. Tomáš zdedil výtvarný talent po matke architektke. Jeho študijná anabáza bola dlhá a zložitá, prešli sme

spolu jeho heavymetalovým i anarchistickým obdobím. Pri ňom som si vytvoril teóriu „zimných jablák“, dozrievajú neskôr, ale sú trvanlivejšie. S Antym dnes píšeme knihy, s Tomášom chodím na ryby...

+++

Po príchode na psychiatrickú kliniku som rýchlo zistil, že na psychodiagnostiku som zo školy relatívne dobre pripravený, ale na psychoterapiu veľmi málo. Ondrej K., ktorý katedre a výuke psychoterapie vládol, bol jednostranný behaviorista. O psychoanalýze sa vyjadroval povinne kriticky. Potom sa mi v r.1980 naskytla možnosť vstúpiť do federálnej výcvikovej komunity F1. Bola to vetva, ktorú viedol doc. Jaroslav S. So systematikou jemu vlastnou vytvoril federálnu komunitu, kde boli na polovicu Česi a Slováci, muži a ženy, psychiatri a psychológovia. S láskou spomínam na lektorov mojej skupiny, „rodičov“ Darju K. a Miloša V. Viacero kolegov z výcviku neskôr prišlo pracovať na našu katedru. S mnohými ma spája priateľstvo dodnes. S Míšom N., ktorý žije v Amsterdame som v pravidelnom kontakte. Tento rok sme sa s ním a jeho ženou Lidunkou nečakane stretli na výstave na pražskom hrade. Vo výcviku nešlo veľmi o technickú prípravu, bol príliš eklektický a založený na ad hoc zostave osobností, ktoré ho viedli. Pre mňa bol formatívny aj tým, ako mi skupina pomohla so zvládaním otcovej smrti. Svoj dlh som splatil tým, že som potom odviezol tri dlhodobé výcviky v dvojiciach s Dorou U., Janou Š., a Evou J. Pod vplyvom výcviku som potom na katedre spoluzavádzal sociálno-psychologický výcvik študentov. Zážitkom na sebe študenti zisťovali, čo sa deje s človekom – účastníkom terapeutickej skupiny.

+++

Z prvého ročníka štúdia psychológie sa mi vybavuje revolučná atmosféra r.1968. Viac sme demonštrovali, ako sa učili. Pri okupačnom štrajku som, ako hliadka pri dverách fakulty, nechcel vpustiť dnu dekana, lebo som ho podľa tváre nepoznal. Po smrti Jana Palacha držali hladovku mnohí psychológovia a sociológovia – Stano F., Jana P., Augustín a jeho brat Peter P. S kolegom a priateľom Gustom M. sme išli do Prahy na Palachov pohreb. Nielen kvôli počasiu bolo na ňom veľmi mrazivo. Ešte v máji 1969 sme mali chuť na recesiu a provokovanie komunistov. Na Prvého mája sme si urobili veľké fotografické portréty z vlastných tvárí a pripravili každý svoj transparent. Hore na námestí SNP sme sa zamiešali k pracujúcim nejakého závodu. Pár metrov pred tribúnou sa náš rad oddelil. Po portrétoch klasikov marxizmu-leninizmu kráčali mladí ľudia s vlastnými obrazmi. Nadšený komentátor zmĺkol, Husákovi na tribúne zmrzol naučený úsmev. Komunistickí papaláši sa nevyznačovali veľkým zmyslom pre humor. Sranda skončila pri demonštráciách na 1.výročie okupácie. Tam už demonštrantov bili nie Rusi, ale naši vlastní policajti a milicionári. Stál som čestnú stráž na mieste, kde mali pred rokom Rusi zastreliť človeka. Zrazu ku mne pristúpil policajt v uniforme s výzvou „rozíd'te sa“. Prišlo mi to komické, stál som tam sám, tak som nereagoval. Napred ma legitimoval a potom zatkol. Mohol som mu utiecť, ale hrdosť mi to akosi nedovolila. Na polícii U dvoch levov som musel prejsť „uličkou“, kde mi strhli okuliare a dali niekoľko faciek. Po výsluchu som podpísal protokol, ktorý som ani nečítal. Potom nás odviezli na internát Lafranconi, z ktorého sa stal koncentračný triediaci tábor. Okrem toho, že nás dali ostriať, selektovali zatknutých podľa závažnosti priestupkov. Po dvoch dňoch som sa tak ocitol vo väznici v Justičáku. Tam si ma našťastie zobral pod ochranu zlodej – autíčkar z nášho parku. Vďaka nemu ma nielen nezbili, ale mal som aj čo fajčiť. Ostal som tam asi týždeň a potom ma prepustili na základe otcových protekcií. Nie všetci mali také šťastie. Mňa len podmienienečne, ale niektorých na tvrdo, vylúčili

o rodine, partnerskom vzťahu, deťoch, starých rodičoch, túžbe robiť psychiatriu. Nekriticky si myslím, že som ten protiprenos počas celej doby výcviku zvládol. Keď sme sa o dva roky po skončení výcviku stretli na konferencii, mohli sme konečne hovoriť o tom, čo k sebe cítime. Pri pohľade zvonku som riešil svoju krízu zatvárajúcich sa dverí, mal som predsa 57 rokov. Na to som kašľal, cítil som, že som dostal novú šancu. Nemusel som pred sebou utiecť do zahraničia, ako som uvažoval. Zaplavoval som Andreu zamilovanými haiku, bolo ich na jednu samostatnú zbierku (existuje v jednom exemplári, ktorý odo mňa dostala). Začiatky boli zložité, stretávali sme sa v garzónke, kde som po odchode z Devína rok býval a ktorú som neznášal. Bývali sme tam niekedy aj s jej dvomi mladšími deťmi. Andrea prechádzala ťažkým rozvodovým procesom. Asi bolo dobré, že tie začiatky boli také zložité, o to viac si môžeme užívať svoj súčasný život. Svadbu sme mali na veľvyslanectve v Madride. Bol som pyšný, že som to vybavil. Prostredie ambasády bolo bizarné, v hale stál veľký vianočný stromček vedľa sochy Štefánika. Veľvyslanec bol obrovský obézny chlap. Čudoval sa, že sme zabudli na svedkov a prstene. Svedkov nám požičali, prstene sme oželeli, začínali sme nový život. Rodine a kamarátom sme poslali pohľadnice, ktoré boli celé čierne s nápisom Madrid at night.

+++

Vždy som bol priťahovaný umením, ale nedostal sa mi žiadny talent - ani hudobný, ani výtvarný, ani literárny. V rodine sa hudba veľmi nepestovala. Mali sme gramofón so šelakovými platňami Voskovca a Wericha, či Krištofa Veselého. Otec nemal sluch, spieval rád a hrozne falošne. Mama bola na tom lepšie, ale málokedy spievala, hoci mala príjemný hlas. Po tom ako predčasne skončila moja klavírna kariéra, sa objavili Beatles a zmenili mi život. Za prvé, na brigáde zarobené peniaze, som si kúpil lacnú španielku. Po zvládnutí prvých akordov sme založili

zo štúdia. Niekoľko rokov som po tom, vždy pred výročím augusta, dostával návštevu ŠtB s varovaním, aby som v tých dňoch nevychádzal...

+++

Mama Estika sa dožila, najmä vďaka opatere mojej sestry, vyše deväťdesiatky. Dlho si zachovávala eleganciu, zaujímala sa o dianie v štáte, veľa čítala knihy. Ako asi poslednú prečítala moju knihu o humore. Samozrejme ju chválila. Postupne ju však choroby schvátili. Navštevoval som ju ráno pred prednáškami na univerzite. Sťažka sa vymotala z postele, aby pokonverzovala. Na otázku ako sa má vždy odpovedala: „spýtaj sa ma neskôr, ešte je skoro ráno“. Nechcela hovoriť o sebe, vždy sa pýtala na Andreu a deti. Dlhovekosť, ktorú má vrútocká ženská vetva rodiny v krvi, bola jej prekliatím. Umieranie trvalo pridlho, mal som fantázie, ako by sa dalo skrátiť. Ale ona nič také nespomenula. Obraz jej preležanín, ktoré vznikli na gerontológii, ma dlho prenasledoval. Kata po jej smrti presmerovala svoju starostlivosť a lásku na mojich synov a vnukov Huga a Tomáška. Najmä s Hugim má taký tajuplný vzťah.

+++

Andrea sa ma občas pýta odkedy ju milujem. Nechce veriť, že to bol naozaj zásah, keby to nebol gýč, tak Amorovho šípu. Pamätám si ako vošla do jedálne chaty v L., kde prebiehalo prvé stretnutie novej výcvikovej komunity. Mám pred očami obraz jej krásy, aj myšlienku „tú by som chcel mať“. Viem je to škaredé, také vlastnícke, ale hneď sa mi rozbehli fantázie, akoby sa stala mojou milenkou, parťáčkou, ženou... Samozrejme, že som si to hneď zakázal, lebo samotné fantázie tohto druhu boli neetické... Žreb, náhoda či osud, ju prideliť do skupiny, ktorú som potom päť rokov viedol s Janou Š. Bol som pri jej rozprávaní

skupinu. Volala sa The Crazy Stars a bola skutočne garážová. Veľmi ďaleko sme sa z tej garáže nedostali, jediný koncert sa konal v našej záhrade. Zloženie a repertoár bol prísne bitlsovský, ja som bol John. Ako otec som bol pyšný, že moji synovia to dotiahli ďalej. Tomáš so svojou kapelou hral na viacerých koncertoch na námestiach, Anty s kamarátmi dokonca na Pohode. Občas som robil synom bedňáka a nosil im reproduktory. K výtvarnému umeniu mala rodina bližší vzťah. Rodičia sa kamarátili s výtvarníkmi, obrazy doma reprezentovali slovenskú modernu (Mudroch, Palugay, Želibský, Sokol a pod). Veľa som o maliaroch čítal, ale z výtvarnej výchovy som mával dvojku, skôr z milosti. Radi však chodíme s Andreou po výstavách, galérie sú prvé, do ktorých v cudzích mestách vyrazíme. Tak mi ostalo len to písanie. Poézia ma chytila, ako to má byť, v postpuberte. Vždy som si ale uvedomoval, aké mám limity. Na prózu nemám, vyhováram sa, že mi štýl pokazilo napísanie tisícov psychologických vyšetrení a znaleckých posudkov. Tak sa utiekam k haiku. Ten uzavretý tvar mi predsa len pomáha neuletieť do gýču...Tie dve zbierky, ktoré mi vydal kamarát Robert M., však boli určené len pre kamarátov. Psychológ je človek, ktorý pochopil, že z neho nebude Dostojevskij...

+++

Priatelia a kamaráti tvoria malé okienka svetla v obrazoch kaleidoskopu. Pootočením sa objaví iná konštelácia, iná zostava kamarátov. V detstve to boli spolužiaci a vrstovníci z domu. S Mariánom S. a Ďurom P. sme hrali v kapele, s Vladom T. sme sa ako tínedžeri hrali na bohémov. Gusto M. ma sprevádzal celým štúdiom, zachraňoval pri skúškach z matematiky a štatistiky, spolu sme aj kočíkovali prvé deti. S Mirom A. sme sa zblížili na splave dolu Hronom. Cez neho a jeho ženu Vieru som sa dostal do partie o pár rokov starších ľudí. So zvyškom tejto rozvetvenej partie sa stretávam dodnes na utorkových posedeniach v krčme

(a pohreboch tých, ktorých už asi sedenie v krčme prestalo baviť). Témy sú staré spomienky na pitky a sexuálne dobrodružstvá, alebo aktuálne choroby. S Vladom N. sme sa veľmi zblížili počas môjho pôsobenia na klinike. Boli sme veľkí partáci v robote aj mimo. Vlado ma priviedol na psychofarmakologické konferencie, ja jeho na tie psychoterapeutické. Na oboch sme si užili nielen vedu, ale aj veselý nočný život. Stali sa z nás aj rodinní priatelia, s Vladovou ženou Sašou, a Vladom a Majkou M., sme cestovali po svete. A chodili pretekať do Rakúska na preteky v behu a nordicwalkingu. Rozhodne si nemyslím, že by život „za totáča“ bol v niečom lepší ako súčasnosť, ale spoločenský život, stretávky, žúry boli živšie. Trochu mi to, napriek veku, chýba. Na staré kolená som aspoň zaviedol, raz do roka pánsku jazdu s pitím whisky. Na tento trochu sexistický projekt využívame príležitosť, keď je Andrea s kamarátkami odcestovaná na pilates sústreďení. Nedá sa nič robiť, som tam najstarší. Zloženie je však transgeneračné od vrstovníkov (Jano P., Vlado M.) strednú generáciu (Anty, Igor N., Maroš V.), až po mladšosov (Mišo H., Daniel D). A každý utorok sa zvyšok mojej starej partie stretáva na pive – Peter D., Peter K., Palo S., Peter B., Milan V., Daniel a Mária B., Andrej S., Jacky K., a ďalší, u ktorých si viem momentálne vybaviť len prezývky – Čiki, Džeko. Áno kamaráti sú svetielka v mojom kaleidoskope.

+++

Otec sa stal marxistom v tridsiatych rokoch minulého storočia. Asi počas štúdií na právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a ročného pobytu na Sorbonne v Paríži. Myslím, že to postihlo veľa mladých intelektuálov a umelcov tej doby. Jeho orientáciu nezmenil ani ročný študijný pobyt v USA, na ktorom bol aj s mamou. Vrátili sa z neho v zime 1948, kedy sa mnohí naopak snažili pred komunistami utiecť. Snáď to urobili aj kvôli rodičom a malej dcére, mojej sestre Kate, ktorá ich tu čakala. Okrem kníh o

ER MESSAGE

dejinách ekonómie, otec preložil do slovenčiny aj Marxov Kapitál. Asi bol jeden z mála, ak nie jediný Slovák, ktorý to naozaj prečítal. A ešte aj mama, ktorá všetky otcove texty prepisovala načisto na písacom stroji. Otec hovoril všetkými svetovými jazykmi, mal veľký prehľad v histórii, prečítanú beletriu. Niekedy recitoval v origináli Shakespeareove sonety a Apolinairove básne. Myslím, že intelektuálne prevyšoval väčšinu svojho okolia a mnohí mu to dávali vyžrať. Paradoxne ho až do jeho päťdesiatky nechceli zobrať do komunistickej strany pre buržoázny pôvod. Proti bol aj Husák, ktorý sa vrátil po rehabilitácii do SAV. Práve preto všetko som nemohol pochopiť jeho naivitu. Prehliadal všetko, čo komunisti popáchali v tejto krajine v 50-tych rokoch. Ako kolaborovali s okupantmi po r. 1969, ako ničili život svojim odporcom a ich rodinám. Otec bol stále presvedčený, že „idea“ je správna, len tí ľudia to kazia. Preto zastával názor, že by do komunistickej strany malo vstúpiť, čo najviac „slušných ľudí“, aby sa to zmenilo. Vedelo ma to hrozne rozčúliť a hádal som sa s ním. Ako veľmi ma to potom mrzelo po jeho smrti. Zdá sa, že v našej rodine sa politické presvedčenia nededia...Stále mi však znejú v hlave otcove hlášky ako „keď každý deň priserieš jednu stranu, do roka je kniha „, alebo „synak zhasni svetlo, musíme šetriť, priveľa pijeme“.

+++

Tridsať rokov chalupárčenia v horehronskej dedine Drábsko otvorilo mne, mestskému chlapcovi, úplne nový, netušený svet. Krásna, ale veľmi drsná príroda, veľmi drsný život ľudí. Miestni chlapi boli chudí, šľachovití. Ráno o štvrtrej šli na autobus do mostárne, o tretej už kosili lúky, od ôsmej pili neveriteľné množstvá borovičky v krčme. Ženy bývali väčšinou doma, boli mohutné, mali veľa detí. Svinčakovci, Juhaniakovci, Muchovci, Beňuškovci. V nedeľu kráčali slávnostne oblečené páry do vedľajšej dediny. Tam na kopci sa rozdelili, muži zahli do

krčmy, ženy do kostola. K nám z mesta („to tí bratislavčania“) si držali odstup. Pokladali nás za bláznov a asi sme sa tak často správali. Raz predseda MNV hlásil do rozhlasu: „ je sucho... zakazuje sa klásť na dvoroch ohne...všetkým bratislavčanom, aj tým z Bystrice!“ Trvalo dlho, kým nás púšťali do kuchýň svojich dreveníc. Celý rok sa tam kúrilo v peci. Bublali tam dva hrnce, v jednom polievka, v druhom šrot pre prasce. Nad sporákom visela vyšívaná dečka s rôznymi ponaučeniami. Miloval som jednu z nich s vyšitou mačkou a absolútnym veršom: „Naša mačka dobre má sa, celý deň sa umýva sa „. Do spálni sme mohli len nakuknúť, nad posteľou visel svätý obrázok, na ďalších stenách kolorované svadobné fotografie, či obrázky chlapcov v uniforme. Vážili si nás podľa toho, koľko sme s nimi vydržali ich pracovné tempo na stavbe, alebo pri hotovaní dreva v lese. To ešte šlo, ale držať krok v pití, bolo ťažko...Revolúcia im nepriniesla veľké šťastie, nemali záujem cestovať, zatvorili sa niektoré továrne v okolí, skrachovalo nedávno založené družstvo. Volili Mečiara a bohvie koho volia dnes. A predsa s láskou spomínam na mnohých z nich. Teta Svinčáková bola stelesnením ľudovej múdrosti a láskavosti. Z mnohých detí jej doma ostal najmladší Jano, dobrotivý človek, neúprosne sa prepíjajúci k smrti. Jeho mama o ňom hovorievala „vyžrau pollitra a išiel sa vyzdochýňať...“

+++

Začiatkom 90-tych rokov som na chodbe fakulty stretol dvoch mladých mužov. Hľadali katedru psychológie. Vysvitlo, že sú to dvaja psychoterapeuti, slovenskí emigranti z Zürichu. Ivan V. a Miro R. Tým mi boli hneď blízki. Neskôr som ich zo žartu nazval vierozvestci. Ako Cyril a Metod prinášali na Slovensko nový psychoterapeutický smer – Procesorientovanú psychoterapiu (POP). Založil ho Arnold Mindell, rodák z N.Y., originálna, veľmi nekonvenčná osobnosť. Aj jeho psychoterapia je originálna zmes Junga, taoizmu, kvantovej fyziky, body terapie

a mnohých ďalších vplyvov. Dobre to zapadlo do otvorenej euforickej atmosféry tej doby. A študenti, pre ktorých sme začali organizovať prvé workshopy, tým boli pochopiteľne nadšení. Bol medzi nimi aj môj syn Anty a jeho spolužiaci. POP bolo veľmi ambiciózne, nechcelo liečiť len ľudí, ale aj spoločnosť a problémy ako rasizmus, sexizmus, homofóbia. Volajú to worldwork. Každý rok sa „popáci“ z celého sveta stretnú na inom mieste, aby bojovali za lepší svet. V r.1994 sme to zorganizovali na Slovensku v Stupave. Začiatok seminára bol poznamenaný tým, že víkend pred začiatkom semináru zvíťazil vo voľbách Mečiar. Západniari nevedeli pochopiť, z čoho sme takí schvátení. Mindell preto hneď zorganizoval psychodrámu. Nikto z našincov sa k tomu nemal, tak som obsadil rolu Mečiara. Bol to dramatický, ale aj poučný proces. Pociť som na chvíľu ako opojne chutí moc, možnosť druhými manipulovať a ovládať ich. Ďalšie roky sme organizovali dlhodobý výcvik v POPE a učil som to aj na katedre. Neskôr sa mi však začali zdať nároky zo zahraničia príliš náročné, cítil som sa starý na tú skrytú nadradenosť...Ale som rád, že sa našlo dosť mladších kolegov, ktorých to neodradilo a POP Inštitút Slovakia funguje. A hlavne mi zostal priateľský vzťah s Ivanom V.

+++

Alkohol ma sprevádza takmer celý život. V rodine sa pilo dosť, ale len na spoločenskej úrovni. Otec mal zvyk pri príchode domov hodiť svoju aktovku cez celú predsieň. Raz ju hodil a ešte, keď bola vo vzduchu, kričal „joj, joj“. V aktovke bola, v tom čase dosť vzácna, fľaša Martini. Keď počul ten zvuk dopadu, povedal len „doneste poháre“. Celej rodine potom nalieval Martini, ochutené rozmočenými cigaretami a starými knihami, priamo z aktovky. Otec ma viedol k tomu, čo volal „kultúrne pitie“. Vlastné experimenty v mladom veku, nespĺňali vždy tieto kritériá. V študentských časoch sme chodili hlavne na pivo a pohybovali sa v tzv. bermudskom trojuholníku Funus – Albrecht – Mexiko.

Na víno sa chodilo na Vysokú 44. To čo nám nalievali, by väčšina ľudí dnes nezobrala ani do úst. Viacero mojich kamarátov malo s pitím problém. Boli takí, čo na to zomreli (Vlado K.), z iných sa stali abstinenti a dnes v krčme pijú nealko pivo, či čaj. Ja som si na staré kolená vytvoril láskavý vzťah k vínu. „Vino je mlieko starcov“, ako vo svojej knihe o víne napísal kamarát Vlado M. Držím sa amerického kritéria 3x3 (nie viac ako tri drinky, nie viac ako 3x týždenne), ktoré radím aj klientom. Veľmi vínu nerozumiem. Ale mám ho rád. S drogami nemám veľa skúseností. Na šťastie, za mladi sa v našom okolí prakticky nevyskytovali. S marihuanou som sa stretol až v strednom veku a získal som k nej rešpekt. Keď som bol navštíviť Antyho v Amsterdame, požiadal som ho, nech ma zoberie do coffeeshopu. Tam som si veľkopansky objednal najsilnejší joint, aký mali. Ako vtedajší fajčiar cigár, som si smelo niekoľkokrát šlukol. Dostal som klasický panický atak. Anty ma prakticky vyniesol ku kanálu, prevesil cez zábradlie a čakal. Ja som „umieral“ a riešil koľko stojí cínová rakva v Holandsku. Po pol hodine som bol schopný kráčať, len tie mostíky nad kanálmi sa podivuhodne točili a zabáral som sa až po kolená...

+++

Pri spomínaní na detstvo som si uvedomil vlastnú privilegovanosť. Mal som vzdelaných a láskavých rodičov. Bývali sme v peknom byte, v slušnej štvrti. Nemali sme veľa peňazí, akoby sa aj v rodine vedca mohli objaviť. Asi sme predsa len profitovali z peňazí po starom otcovi, za predaj domu v Rožňave kúpil otec so sestrou Elenou veľkú ovocnú záhradu na Kolibe. Pred výplatou otec vždy prešiel vrecká svojich sák a zhromaždené imanie sme išli minúť do predajne Ryby na Kamennom námestí. Nakúpili sme rôzne šaláty, zavináče, udenáče, tieto večere som mal najradšej. Radšej ako zdravé omáčky mojej mamy. Istý vzťah k nezdravým bufetovým jedlám je ďalšie dedičstvo po otcovi. K privilegáciám detstva, ktoré som vtedy pokladal za samozrejmosť,

patrili aj prázdniny v Smoleniciach. Zámok pod názvom Domov vedeckých pracovníkov patrila akadémii. Otec nás tam s matkou rád v lete odložil na 2-3 týždne, aby mohol v pokoji doma písať a chodiť za nami len na víkendy. Muži tam hrávali na terase preferans, dámy kanastu, večer spoločne volejbal o zákusok z večere. Deti sa naháňali po zámockých chodbách, chodili po schodoch na vežu, liezli po skalách, na ktorých zámok stál. V lete sa dalo kúpať v jazierku pod hradom, kde lietali nádherné vážky a vo vode bolo dosť pijavíc. Bývali tam aj bujaré Silvestre. Raz na konci päťdesiatych rokov tam niekto doniesol prvú rockandrollovú platňu Billa Haleyho Rock around the Clock. Socialistickí vedci – fyzici, historici, filozofi, ekonómovia, chemici sa pri nej zvjali až do rána. Jedného Silvestra sme s mojou kamarátkou Marcelou M., podopíjali šampanské z pohárov a potom unavení zaspali v skrýši za skriňami na chodbe. Nad ránom zistili rodičia našu nezvestnosť a prepukla pátracia akcia po zámku a okolí, vrátane prehľadávania jazierka. Už si nepamätám, či sme sa našli sami, alebo nás niekto odhalil. Po nástupe na psychiatrickú kliniku sa v 70-tych začali v Smoleniciach organizovať psychofarmakologické sympózia. Cítil som sa tam doma, ako pri návrate k dedkovi na dedinu.

+++

Hoci som zmenil letnú tému písania o smrti na kaleidoskop pamäti, ona sa spontánne vracia ako bumerang. Pri spomienkach na život rodičov, myslím aj na ich smrť. A samozrejme myslím občas aj na tú vlastnú. Andreu moje vtípky a poznámky na túto tému („ešte dýcham“) dosť iritujú. Pri kamarátoch mi tiež napadá ako odišli. Okrem Vlada K., ktorý spáchal samovraždu veľmi mladý, si asi nikto smrť neželal. Vybaví sa mi obraz Vlada a Saši N., ako ležia vedľa seba mŕtvi v manželskej posteli. Otrávil sa plynom v dôsledku zle nainštalovaného kúrenia v kúpeľni. Smrť si isto neželali, málo ľudí, ktorých som poznal, bolo tak vitálnych.

V tvári však vyzerali pokojní. Boli ušetrení od umierania v bolestiach chorôb, boli ušetrení vdovského života. Prial by som si zachovať humor do posledných chvíľ ako podaktorí. Vlado Ch. mi rozprával pár týždňov pre smrťou svoj sen, ako sa s niekým nafahoval o dvere a potom zistil, že na druhej strane dverí je smrť. Povedal „nedaroval som tej kurve ani centimeter!“. Keď som ho poslednýkrát navštívil na paliatívnom oddelení, povedal: „Zakladám tu svoju poslednú hudobnú skupinu. Bude sa volať Red Hot Chili Pampers“. Zatiaľ nemám pocit strachu zo smrti. Mám rád Yalomove knihy na túto tému, často o smrti diskutujem so svojimi klientmi. Na jednej dávnej psychoterapeutickej konferencii som ponúkol workshop o zážitkovej práci so smrťou. Nečakal som taký záujem, malá zasadacia miestnosť bola plná účastníkov. Nechal som ich ľahnúť si na zem a predstavovať si najhorší možný scenár vlastnej smrti. Vznikol tam naozaj masový hrob. Malo to viesť k šamanskému zážitku „smrti na ramene“ (Ak si nevieš poradiť so životnými problémami, uvedom si, že ti na ľavom pleci sedí smrť a pozri na svoje „veľké“ problémy jej očami). Smrť sa vždy pripomenie. S Andreou sme robili podobný diskusný workshop pre účastníkov festivalu Pohoda. Na druhý deň sa prihnala smršť a pod spadnutým šapitó zahynuli dvaja mladí ľudia.

+++

Nejako sa mi to vnucuje. Mám rád tie Freudove zjednodušenia. Ako sa v nás bijú čerti s anjelmi, pudy Thanatos a Eros. So svojim libidom sa snažím byť zadobre po celý život. Kamarátil som sa v detstve hlavne s chlapcami, ale párkrát som bol zamilovaný do spolužiačiek. V prvej triede do Niky P., v siedmej do Jely B., boli to slušné dievčatá, zo slušných rodín. Na vyznania a na dotyky už vôbec, nedošlo. Ale našťastie som chodil do plebejskej školy, ktorú navštevovali vyspelé dievčatá, z nie dobrých rodín, ktoré nás zasväcovali aj telesne. Vrcholným sexuálnym zážitkom

začiatku puberty bol dotyk dievčenských prs. Nevieťm prečo sme to volali „zamakať si“. Dnes mám ten výraz spojený s ťažkou prácou. Cez voľnú hodinu sme si ako ôsmaci-deviataci vodili niektoré z týchto „učiteliek“ do neďalekého bytu môjho spolužiaka. Tam nám táto rozkoš bola poskytnutá. Boli sme za to veľmi vďační. V časoch môjho detstva nebolo dostupné porno, ani časopisecké a už samozrejme nie online. Asi preto som sa na to dodnes nenaučil. Sexuálna výchova sa nekonala ani v škole a ani doma sa na ňu nepamätám, hoci rodičia neboli vôbec prudéri. (Neskôr, keď otec zistil, že mu chodím do písacieho stolu na prezervatívy, začal ich plynule dopĺňovať). Vrcholom erotiky v rodinnej knižnici boli Balzacove Rozmarné poviedky a ilustrácie k Ovídiiovmu Umeniu milovať. Na strednej škole som mal spolužiačky samé dievčatá z dobrých rodín, pokročil som len ku recitovaniu zamilovaných básní a odmenou boli kradmé bozky. (Myslím, že po nesmelých začiatočníkoch ani netúžili). Vlastne až na vysokej škole som veľmi plynule začal sexuálne žiť. Začiatky asi neboli bohviečo, ani pre moje partnerky. Vlastne som si sex začal skutočne užívať až v strednom veku. Neprešlo ma to ani do staroby, hoci by už mohlo. Ako som sa dočítal v Houllebecqovej eseji „kto nevzbudzuje túžbu, nemá právo túžiť“. Musím priznať, že ani ako rodič som sa v tejto oblasti veľmi nevyznamenal. Jedno leto na chalupe som zistil, že jeden z mojich synov prešiel od proklamatívneho pohrdania dievčatami zo dňa na deň k aktívnemu sexuálnemu životu: Vtedy som sa začal (opäť podľa vzoru svojho otca) starať. Nakúpil som prezervatívy a vždy, keď ráno odchádzal z domu, som mu ich ponúkal. Až do chvíle, keď ma sprdol – „ešte mám, nestíham!“

+++

Som rád, že som napísal aj knihu o humore. Ten nápad zaoberať sa humorom „vedecky“ nepochádzal odo mňa. Šéf psychiatrickej kliniky prof. Ernest G. poveril psychológov kliniky

– Dragu A., Katu V., a mňa - vypracovaním tzv. Testu vtipov. On mu samozrejme hovoril Witztest. Dali sme sa do toho a dosť sme o prežívaní humoru psychiatrickými pacientmi publikovali. Ale viac ako veda o humore – gelotológia - ma baví zážitok humoru. Milujem ho už od detstva. Napred ten z filmu – Chaplin, Laurel a Hardy, Harold Lloyd, Frigo boli zárukou radostného zážitku. V Bratislave bolo kino Čas – raj všetkých blicérov (=záškolákov). Išli v ňom dokola žurnály, dokumenty, krátke filmy a na záver cyklu vždy groteska. Ostával som dlhšie, aby som ju videl dvakrát. Rád som sa smial na knihách, od Nevedkových dobrodružstiev až po Hlavu XXII. Stala sa mi z toho obsesia. K rôznym situáciám ma vždy napadá anekdota, alebo vtipná „prúpovídka“. Väčšinou sa ovládnem a nepoviem to nahlas, ale niekedy zas nie. Mojim blízkym to už lezie na nervy. Pred týždňom sa Andrein najmladší syn Adam balil na dovolenku. Neodpustil som si a povedal - máš pripravené „3 P ?“ (pas, peniaze, prezervatívy) ? Len prevrátil oči. Hodinu pred odchodom autobusu, telefonoval svojej mame, že si zabudol taštičku s dokladmi a peniazmi, nech mu to preboha rýchlo donesie na stanicu. Dávať pozor si musím aj pri psychoterapii. O prínose a úskaliach humoru v psychoterapii som veľakrát písal, napriek tomu mám sklon ku nejapnosti. A vždy, keď sedím v krematóriu na pohrebe ďalšieho kamaráta, napadne mi stará židovská anekdota. Kohn a Stern diskutovali často o tom, aký je život po smrti. Nakoniec sa dohodli, že keď z nich jeden zomrie, ten druhý sa s ním telepaticky spojí, aby mu o tom zreferoval. Kohn umrel a po mesiaci sa s ním Stern telepaticky spojil:

„ Tak ako sa máš ?“,

„Dobre odpovie“ Kohn.

„Čo dobre, čo robíš od rána do večera ?“ dobieďza Stern.

„No ráno vstanem“ hovorí Kohn“, zjem trochu šalátu a zasúložím si. Potom si dám mrkvu a zasúložím si. Potom zjem trochu brokolice a zasúložím si“.

Stern závistlivo vzdychne „ V tom raji je úžasne !“
„V akom raji“ odpovie Kohn „ ja som zajac v Austrálii !“
Nie je to vtip vhodný na rozlúčkovú reč, ale na kar v krčme už hej.

+ + +

Veľa píšem o otcovi, čo je trochu nespravodlivé, lebo rodinou hýbala hlavne matka. Svoje osobné nenaplnené ambície projikovala na otca a potom na deti. Hlboko do noci prepisovala na stroji otcove texty a lúštila jeho rukopisné korektúry. A to písal skoro tak nečitateľne ako ja. Jedným z prejavov jej nenaplnených (umeleckých?) ambícií bolo, že ma na základnej škole každý rok zmanipulovala, aby som sa prihlásil na recitačné preteky. Veľmi sa mi nechcelo, ale na rozdiel od klavíru, som jej vyhovel. Nikdy som nepostúpil ani zo školského kola. Problémom býval repertoár, ale aj môj prejav. Dnes by som ho nazval civilný. Básne som skôr prerozprával, ako zarecitoval, pátos sa mi vždy protivil. To v časoch, keď tón v tomto umení udávali bardi SND ako boli Záborský a Huba, nemohlo zarezonovať u učiteľskej poroty. Isté zadosťučinenie som pre seba získal až v poslednej, deviatej triede. Prihlásil som sa sám do kategórie próza a „predniesol“ text Lasicu a Satinského o vymyslenom jazyku. Tuším sa volal „midzgičtina“ (ale môže to byť ilúzia pamäti, lebo na internete som to nenašiel). L+S neboli ešte v polovici 60-tych rokov maturitnou otázkou, takže reakcie poroty boli viac než rozpačité. Možno však matkina snaha spôsobila, že som v dospelosti nemal nikdy väčšie problémy s prednášaním pre študentov, či s vystupovaním v rádiu a televízii. Otca som vlastne nikdy nezažil prednášať. Mama tvrdila, že napriek svojim znalostiam bol trémista. Mal aj drobné artikulačné problémy so sykavkami. Údajne mu niektorí študenti dali prezývku, podľa talianskeho ekonóma, o ktorom často prednášal, „Sssissmondí“.

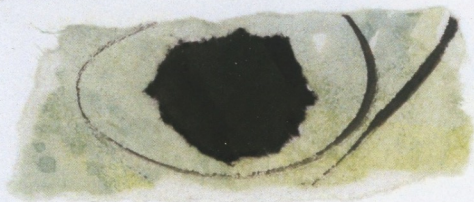
+ + +

Dnes v noci sa mi snívalo, že som prišiel hrať futbalový turnaj niekde na dedine. Bolo mi treba na záchod, ale ten bol zamknutý. Nedokázal som to urobiť vonku a musel som odísť. Interpretácia je dosť jasná – moje telesné potreby ma limitujú užívať si radosť z hry. Tej radosti z futbalu som zažil dosť aj v dospelom veku. Vo fakultnej nemocnici sa hral každý rok turnaj medzi klinikami. Psychiatria skončila vždy posledná, vyhrávali chirurgovia, alebo neurológovia. Títo to brali veľmi vážne a skoro vždy niekto z ich hráčov skončil na centrálnom príjme. Naše mužstvo, volali sme sa 1. FC Fools, to bralo viac stoicky. Aby sme mali nejaké zadosťučinenie, tak sme si vyrobili vlastný pohár útechy. Bol to krígel ukradnutý zo Steina. Na jeho dne bol vyrytý úryvok hymnickej piesne, ktorú sme s Vladom N. priniesli na kliniku „pojebali kone voz“. Ešte neskôr sa mi dokonca podarilo vycestovať s futbalom na západ. Peter K. vybavil cez svoje komančské kontakty, že krčmová partia bola zaregistrovaná pod hlavičkou Slávie Ekonóm. My, ktorí sme nesmeli do kapitalistického zahraničia, sme zrazu dostali špeciálne telovýchovné pasy. Nikto neveril, že sa to môže podariť, a podarilo sa. Hrali sme s mužstvami starých pánov v dedinkách Rakúska, Nemecka, Švajčiarska. Všetko sme prehrali, v autobuse sa dosť nasávalo a nemali sme veľa natrénované. V bránke stál Miro A., ktorý počas zápasu fajčil fajku a vždy, keď útočili súper, ju rýchlo odložil. Hrali tam aj Džeky K., Čiki, Ivan L., Saša K. Palo S., a jeho brat, Fedor M., Kliniec, Džeger. A hlavne to bolo turné po našich emigrovaných kamarátoch. Funkcionári, ktorí sa s nami viezli a mali nás strážiť, boli z toho dosť konsternovaní...

+++

Občas rozmýšľam o tom, či rocková hudba hrá pre súčasných mladých takú rolu, ako v našich tínedžerských rokoch. Spomínam na to očarenie, keď som prvýkrát počul hudbu Beatles. Keď sa rozchýrilo, že v trafike v Liga pasáži predávajú

ich fotky, vybehli sme so spolužiakmi cez prestávku zo školy, aby nás nikto nepredbehol. Vo svojej „slúžkovskej“ izbičke pri kuchyni som si zriadil nástenku s fotografiami Beatles. S vrstovníkmi sme sa rozdelili na bítlsákov a rolingov. Ja som patrilo do tej prvej skupiny, ale dnes uznávam aj Rolling Stones, nielen pre ich neuveriteľnú výdrž. Mám rád ich prvé skladby prebrané od amerických bluesmanov. Ale predsa len Beatles boli top - Revolver, Seržant Pepper, Biely album, to boli zážitky šírené magnetofónmi Sonet Duo. Mať vlastnú platňu bolo zriedkavosťou a predmetom závidosti... Mal som rád aj The Kinks, veľmi skoro som sa nadchol aj pre Boba Dylana, hoci jeho textom som porozumel až v čítanej podobe. Andrea raz, ako darček na moje narodeniny, kúpila lístky na jeho koncert v Inchebe. Veľmi ma zranilo, ako ju tá hudba nebavila. Dokonca občas nakukla do mobilu, lebo to jeho „škriekanie“ nemusí. Z mladosti si spomínam ešte na dva zážitky. Prvým bolo premietanie filmu Ťažký deň v amfiteátri pod hradom. Druhým bol koncert skupiny Manfred Mann v hale na Pasienkoch s predskokanmi The Beatmen. Nevieťm akým zázrakom sa vtedy špičková rocková kapela ocitla v Bratislave. Komunisti si až neskôr uvedomili, čo sa sem dostalo. Pri ich koncerte na ďalší deň už zasahovala polícia, aby rozohnala „nespratných chuligánov“. Áno, rock mal pre nás čaro zakázaného ovocia, bavil nás o to viac, čím viac ho oficiálna nomenklatúra neznášala. Pokračovalo to aj alternatívnou hudbou v 70-tych rokoch. Proces s „Plastikmi“ pomohol naštartovať disentské hnutie. Dnes snáď len rap so svojimi vulgarizmami a gangsterskými témami môže mladým priniesť takú slasť.

+++

Psychoterapiu mám zo všetkých klinických disciplín najradšej. V psychodiagnostike, práci s testami, som ustrnul vo vývoji, kdesi pred 30 rokmi. Rorschachovu metódu mám už od čias prof. Gézu D., najradšej, umožňuje najviac tvorivosti, ale nové

trendy pri jej interpretácii mi akosi ušli. V psychoterapii mi to ustrnutie snád' až tak nehrozí. Ako hovorí Irvin Yalom dá sa robiť do vysokého veku. Dokonca istá múdrosť získaná vekom môže imponovať a snád' aj pomôcť našim klientom (aj keď „dovtedy človek zbiera životné skúsenosti, až sú mu úplne nahovno“). Fascinuje ma tá rôznorodosť pováh a životných osudov. Naozaj sa cítim ako zbrojnoš, ktorý peši sprevádza bojovníka na koni – klienta. Podáva mu zbrane, ale svoje životné bitky si musí klient vybojovať sám. Z psychoterapeutických metód najradšej pracujem so snami. Myslím, že aj to nás s Andreou spája. Preto sme o tom napísali knihu. Preto si ráno rozprávame svoje sny. Andrea si ich pamätá lepšie, jej sny sú pesterjšie, častejšie sa odohrávajú v krajine detstva. A ja ešte stále ponúkam študentom výberový seminár Práca so snami v psychoterapii. Myslím, že mnohí z nich si prácu s vlastnými snami užívajú.

+++

Dnes ráno zomrel Pedro, Korbysjér, „osamelá sosna“, ako som ho volal. Bol veľmi zložitá povaha, nemali to s ním jeho blízki veľmi ľahké. Vedel byť veľmi rozšafný, veľkorysý, vtipný, ale aj zlostný a dysforický. Dlhé roky podľa toho, aký mal práve vzťah s „alkoholouškom“. Ako architekt bol originálny a tvorivý, spoluautor ikonických stavieb. Nás, jeho spoluchalupárov, však poriadne vytráпил. Keď vyliezol na komín a tuho fajčil, už sme sa obávali jeho nového nápadu. Naplnilo sa aj jeho heslo „tento dom nesmie byť nikdy dokončený“. Mal som ho veľmi rád. Pred pár rokmi odišiel aj ďalší z mojich „drábčanov“ Miro, psychológ, šerif trampskej osady. Jeho talent bol plne iného charakteru. Bol úžasný rozprávač, hrabalovský „pábitel“. Večer pri ohni robil pre naše deti VUMA (Večerná univerzita M.A.), kde si plynulo vymýšľal kozmologické teórie. Z rovnakých dôvodov ho museli žrať aj jeho študentky na „pajdáku“. Spolu sme založili firmu „Dr.A. a Dr. H. ručne kované základy“, s ktorou sme si v lete

chodili privyrobiť do Nemecka k jeho švagrovi architektovi Ondrejovi. Do Darmstadtu som dostal v lete 1990 telegram, že na druhý deň mám mať promóciu za docenta. Nešiel som, zarábala som vtedy kopaním 15 mariek na hodinu. Asi nás všetkých prežije Milan V., výborný novinár a ešte lepší kuchár. Od mladi si diagnostikoval rôzne smrteľné choroby, ktoré mu bránili vo fyzickej námahe, vďaka čomu je dodnes vo výbornej forme. Do našej oral history prešla Milanova svadba so Silviou na Drábsku. Na dvore chalupy sa stretlo pol dediny a kopec kamarátov z Bratislavy. Jakubiskovi by to vydalo na celovečerný film. Na chalupe sme teda tvorili trojicu: Pedro - Korbysjér (Corbussier), Milan - Byrger (Bürgerov syndróm) a Dr.Mengele. Ten posledný som bol ja, lebo som všetkých, údajne esesáckymi metódami, naháňal do roboty. Inými zručnosťami som sa veľmi nevyznačoval...

+++

Moja skúsenosť s rôznorodosťou súrodencov sa potvrdila aj u nevlastných synov. Vyženil som troch – Andreja, Davida a Adama. Najstarší Andrej je dnes lekár ortopéd, pracuje v Čechách. Nevieť posúdiť jeho chirurgické zručnosti, ale je výborný gitarista. V pivnici nášho domu má hudobnú miestnosť, kde sa občas stretne s kamarátmi a hrajú tvrdý heavymetal, ktorý otriasa podlahou. Omnoho viac sa mi však páčia jeho unplugged bluesové skladby, ktoré zverejňuje na youtube. Na jeho prianie si spolu vykáme. Stredný David je zo všetkých najvyšší. Dnes je už vyštudovaný lekár, budúci plastický chirurg. Má chlapský stisk ruky a rád ho oslovujem pán primár. Ostal verný futbalu, ktorý hrali chlapci od malička a je stopérom divízneho mužstva. Adam študuje telovýchovu a manažment. Dobrá voľba, šport naozaj preživa. Po kariére futbalistu, tenistu je teraz vášnivý golfista. Rád počúvam o jeho úspechoch, aj keď som ešte stále nepochopil, čo je v golfe hendikep. Nevieť, čo si zo súžitia so mnou David a

Adam odniesli. Ja som si užíval chodenie na ich tréningy a žiacke futbalové turnaje, s ktorými sme pochodili celé Záhorie. A vlastne predsa niečo – naučil som ich hrať preferans a očko.

+++

Ako svoj súkromný príspevok k boju proti slovenskému nacionalizmu som začiatkom 90-tych rokov vymyslel test „Povedz mená svojich štyroch starých rodičov“. U mňa to boli Junga, Heretik, Rákoczi a Beneš. Jungovci pochádzali zo Sedmohradska, Heretici zo Zubrohlavy na Orave. Rákocziovci prišli do Vrútok z Maďarska a Benešovci z južných Čiech. Pekný stredoeurópsky mišung. Môj otec sa narodil v Hunedoáre. Vždy, keď mu za sociku kontrolovali dopravní policajti doklady, tak sa pýtali „A vy ste Rumun?“. Otec neodolal a spustil historickú prednášku: „Viete, súdruh príslušník, keď som sa v r. 1915 narodil, tak Sedmohradsko patrilo do Rakúsko – Uhorska“. Aj Andreina rodina je pestro pozošovaná. Ona sa narodila v Prahe. Stará mama Netoušková bola z rodiny českého profesora, ktorý pôsobil na Slovensku. Starý otec Kováčik bol z Čierneho Balogu, ale väčšinu života prežil v Prahe. Andreine rodiny z otcovej strany – Miklosko a Gaál – sú z juhoslovenských Žitaviec (Zsitvai Gyarmat). V gaálovskej rodine sa traduje tajomný šľachtický erb. Nedávno však Andrea spadla a rozbila si koleno a tiekla jej krv jasne červená. V mojom detstve sa v rodine hovorilo po slovensky. Keď však stará mama a mama chceli niečo utajiť pred deťmi, hovorili po maďarsky. Dokonca prešli do maďarčiny, keď hovorili, že náš pes smrdí a treba ho okúpať. Axel však rozoznal falošnosť ich intonácie a zaliezol hlboko pod gauč.

+++

Kaleidoskop opisujem na Vire. S Andreou často hovoríme o tom, či si zaslúžime také potešenie, aké nám prináša náš apartmán na

Vire. Je to menší chorvátsky ostrov spojený mostom s pevninou, asi 30 km od Zadaru. Z balkónu hľadíme na skalnaté pobrežie, večer sa kocháme pri crnom víne západom slnka. Každé ráno vstanem, vyvenčím Rockyho a idem si zaplávať. Na brehu sa cítim ako starý mrož, ale v mori ako delfín. Neďaleko od domu máme veľkú, bleskom rozoklanú sosnu, pod ktorou je celý deň príjemný tieň. Volám to miesto „moja kancelária“. Každý deň už o desiatej sedím pod ňou v rybárskej stoličke a čítam si. Pri nohách mi žblnká more a cez jemné ihličie hľadím na jeho stále sa meniacu farbu. Haiku sa priam tlačia do hlavy. Možno toto je ten raj, nie byť zajacom v Austrálii. Občas s Andreou riešime dilemu, či dáme náš popol rozsypať do Dunaja, alebo do virského mora.

15. 9. 2022

Ostatné haiku (2021 – 22)

VIR

Večnosť

Z vln vlny plynú,
more si robí, čo chce.
Večnosť je modrá.

Nedeľa

Zvony z Privlaky
povzbudia kormorány
na nedeľný let.

Ostrov

Ostrov v diaľke,
večná túžba, majú tvar
ležiacej ženy.

Hniezdo

Vtáčie hniezdo je
láska z peria. Prázdno
vzniká odletom.

Pínia

Píniu češe
vietor, snáď búrka. More
má husiu kožu.

Večer

Trpká chuť vína,
krovím sa kradne večer
s vôňou Jadranu.

Zadar

Čo je to za dar ?
Potlesk pre západ slnka,
organy mora.

Breh

Rozliate slnko
mora prinesie vlna
na skalnatý breh.

Čajka

Čajka nepozná
Čechova. Rehoce sa
nad ľudskou biedou.

Vtákostrom.

Orchester vtákov
sa háda o noty. Nad
korunou stromu.

Mesiac

Mesiac v hmle. Tajná
tvár smútku za oponou
bezstarostnosti.

Ráno

Rosa mi zmáča
boty. Psovi je to fuk,
ťahá má lúkou.

Večer

Svetelná čiara
obzoru. More sa hrá
s limitmi žitia.

Cikády

Cikády hudú
nekonečnú sonátu
pre letnú bóru.

Sad

Olivový sad –
kultúra zasadená
na tisíc rokov.

Mraky

Obloha sadne
ako ocelová riť
na skalnatý breh.

Heretici

Tri generácie
Heretikov sa hrejú
na ostrove Vir.

More

More priráža
do skál. Večná je vášeň.
Hukot a pena.

Narcis

V mori som delfín.
V zrkadle zas starý mrož.
Ach tie ilúzie.

Veľebity

Ľadový dych hôr
zdrsní hladinu mora,
nesie pokoru.

Rosa

V tej kvapke rosy
sa odráža všetko, je
vedomím sveta.

Chápem

Máš Ty so mnou kríž,
s nenásytným chlapom, Čo
Ti už ponúka ?

Olymp

Súsošie mrakov
nad hladinou mora, jak
hrvatski Olymp.

Radosť

Vtáci skackajú
po rebrách pínie, tá sa
chveje od smiechu.

Žiara

Odraz mesiaca
v mori. Jak pahreba, čo
som prešiel bosý.

ČÍTANIE

Houellebecq

Skon lásky tela
je vykročením cestou
k bráne ničoty.

Munro

Dečka s čipkami
skrýva lono vášnivých
žien v zeleni hôr.

Novák/Kundera

Krivé zrkadlo,
sudca a súdený, kto
je tu tým bohom ?

Atwoodová

Vrah v nás drieme, má
ženskú tvár. Nádej rastie
zo zeme a hôr.

Schlink

Farby lúčenia,
lútosť a hnev. Potom len
prázdna paleta.

Cohen

Dvestotridsať strán
kým vloží svätici do
lona šém – Cohen.

Yalom

Rozprávkar Yalom.
Dobro vífazi až po
urputnom boji.

Opät' Houellebecq

Túžba dieťaťa,
skepsa starca, len chýba
dospelý Houellebecq.

Woody Allen

Celý život sa
smial absurdite sveta,
až ho dobehla.

VARIA

Tunel

Tunel zo stromov
nesmeruje ku smrti,
vedie ma domov.

Nórsko

Fjordy – strmost' brál
zrkadlí sa na hladine,
pod ňou húfy rýb.

15. 8. 2022

Pedro dokončil
svoj nedokončiteľný
dom. Stojí tak sám.

Strom

Mimika stromu
vo vetre, pýcha i splín
blízkej jesene.

Persona

Mesiac Persona,
akú tvár na tu dnes
skrývaš, kamoško ?

Sublimácia

Hranie žolíka
miesto sexu je prehra.
Eros je život.

Kniha

Kniha o smrti.
Privolaš, či zariekneš
ju ? Uvidíme.

72

Narodeniny –
nedá sa im vyhnúť, tak
zas máš o rok viac

Andrei

Lepím žuvačkou
prasklý džbán Tvojich citov.
Šikmo, jak jinak.

Smrť

Plní ma ticho,
myšlienky sú motýle,
koniec je blízko.

Anty Heretik, sr.

Kaleidoskop

a

Ostatné haiku (2021-22)

Ilustrácie: Andrea Heretiková Marsalová

Zodpovedný redaktor: Robert. Máthé